

ГорА

3⁰⁰ лв.
3/2012

STIHL®

www.stihl.bg

9 770861 757009

www.gorabg-magazine.info

MS 362 - нов високоефективен професионален моторен трион на STIHL

Независимо дали ще се използва за повяляне, кастрене или надлъжно рязане на среднодебела дървесина този нов модел бензинов трион убеждава професионалистите с отличните си характеристики като висок въртящ момент, намален разход на гориво и ниско ниво на вибрации. Иновативната двигателна технология, новата дълготрайна филтрира-

ща система, ефективната антивибрационна система и високоефективната верига с ниско ниво на вибрации са само някои от елементите в оборудването, благодарение на които работата в гората с новия професионален моторен трион STIHL MS 362 е изключително комфортна, ефективна и с минимално усилие.

Защо ли?

През тази зима снегът затрупа гората и остави домакинства и предприятия без дърва и дървени материали. А не беше далеч времето, когато имаше т.нар. зимни претоварни станции (временни складове), на които съвсем целенасочено се подреждаха дърва и материали за около три зимни месеца.

През тази зима вятърът навя пътищата. Също не бе далеч времето, когато ветрозашитните съоръжения се низеха с километри край пътя, когато и полезитните, и крайпътните горски пояси и ивици не бяха поразредени или някъде вече унищожени.

Паднаха и лавини. Лесовъдите сочат местата - там, където горската растителност е унищожена от сеч или от пожари и невъзстановена след тях, ще има лавини и щети.

Но какво, като са казали? Нали и след ветровала в резервата Бистришко бранище на Витоша казаха, че трябва бързо да се прибере падналата дървесина. Не ги послушаха и сега витошките гори изсъхват, нападнати от вредителите, намножили се в повалената дървесина.

Завали повечко дъжд или започнат да се топят снегове и...тръгват порои и стават наводнения. Човешките трагедии при скъсани язовирни стени и предпазни диги са предхождани от човешка немарливост. Но причината за повечето от пороите е във водосборите на реките. По-точно в онези водосбори, в които също има човешка намеса или ненамеса. Там, където вече няма горска растителност в горския фонд и няма обработваеми площи в селскостопанския. А редовно има пожари. И редовно никой не залесява. Народната мъдрост „Дебел сняг, дебел комат“ сякаш промени смисъла си. Защо ли?

Главен редактор:
инж. БОРИС ГОСПОДИНОВ
boris@iag.bg
bbgospod@yahoo.com

Редактори:
СВЕТЛАНА БЪНЗАРОВА
banzarova@abv.bg
(Вогещ на броя)

ЮЛИЯ СЪБЧЕВА
yulia_sabcheva@abv.bg

Технически редактор:
инж. ВАНЯ КИСЬОВА-ИЛИЕВА
vaniakisiyova@abv.bg

Предпечат:
ТЕМЕНУЖКА МАРКОВА
nushkamarkova@abv.bg

Фоторепортер:
ЙОРДАН ДАМЯНОВ
jordan.damianov@abv.bg

Адрес на редакцията:

София 1303, ул. „Антим I“ №17,
тел.: 988-86-42;
тел./факс: 988-04-15.
<http://www.gorabg-magazine.info>
E-mail: gora@iag.bg

BIC TTBBBG22
IBAN BG39 TTBB 9400 3121 0404 50
СЖ „Експресбанк“ АД, клон София.
Печатни коли 6. Формат 1/8 от 60/90.

Броят е погнисан за печат на
12.03.2012 г. Индекс 20346.

Годишен абонамент - 30.00 лева.
Отделен брой - 3.00 лева.
Отпечатано - „Фатум“ ООД

В броя

2 История: Горската служба и нейните ръководители

8 Превенция и контрол: Защита на горските територии от пожари и опазване от нарушения

12 Лесовъдска практика: Отговорност и компетентност в управлението на горите

16 Анализи: Природните нарушения в планинските гори на България

18 Природни нарушения в действие: Арена на активен снеголом

19 Какво ни показаха лавините в Рила?

23 Лесозащита: Здравословното състояние на горите през 2012 година

25 Актуално: Горещите зимни месеци

28 Мнение: Режими за устойчиво управление на горите в Странджа по „Натура 2000“

30 Гост на редакцията: Проф. Орлин Загоров: „Народ, лишен от свято отношение към гората, е обречен“

32 Културно и природно наследство на България: Казанлъшката гробница

33 Изложби и конкурси: Снимай! Не убивай!

На корицата
Снимка Йордан ДАМЯНОВ

CONTENTS

- 2 History: The Forest Service and its leaders
- 8 Prevention and Control: Protecting forest areas from fire and violations
- 12 Forestry practice: Responsibility and competence in forest management
- 16 Analysis: Natural disturbances in mountain forests of Bulgaria
- 18 Natural disturbances in action: A field of an active snow disturbance
- 19 What did avalanches show in Rila?
- 23 Forest protection: Forest state of health in 2012
- 25 Current topic: The hot winter months
- 28 Opinion: Regimes for sustainable forest management in Strandja „Natura 2000“
- 30 Editorial's office guest: Prof. Orlin Zagorov: „People empty of holy attitude towards the forest are doomed“
- 32 Cultural and Environmental Heritage in Bulgaria: Kazanlak Thracian Tomb
- 33 Shows and competitions: Shoot! Do not kill!

Подробна информация за дейността на Изпълнителната агенция по горите може да намерите на Интернет адрес www.iag.bg

Горската служба и нейните ръководители

Редакцията на сп. „Гора“ от години утвърждава в своята дейност издирването, съхраняването и обобщаването на многообразната ни горска история. Благодарни сме на всички лесовъди, които ни подкрепяха и подкрепят в това начинание. В миналия брой представихме част от материалите, с които разполагаме, свързани с горските паметни знаци. В този брой обръщаме поглед към историята на горската служба и нейните ръководители с желанието да подредим фактологията възможно най-точно. Това се прави за първи път и затова, dragи читатели, обръщаме се с молба към вас за съдействие при уточняване на допуснати неточности.

РЪКОВОДИТЕЛИТЕ В ГОРИТЕ

Централната горска служба е създадена през 1879 г., с правителствен указ от 17 юли, като самостоятелен сектор „Надзор над лесовете“ с щат „началник“, „подначалник“ и „писар“ към Отделението на държавните имоти и рудите в Министерството на финансите. За началник е назначен чужденецът Ягершмид Дармцагски, старши лесовъд, който обаче след кратък престой напуска страната.

За първи началник се приема Михалаки Георгиев - писател и общественик, впоследствие дипломат, който оглавява службата (Отделение за държавните имоти, горите, земеделието и търговията) на 1 февруари 1884 г. и работи в продължение на 9 години (до февруари 1893 г.). Михалаки Георгиев не е лесовъд, но ръководи с вещина горския сектор, който през 1885 г. става Отделение за горите с необходимия щатен персонал и тежест. Всъщност той започва работа в Министерството на финансите през 1882 г. като началник на Земеделско-търговското отделение. Активно участва в подготовката на първия Закон за горите от 28 декември 1883 г., влязъл в сила на 10 януари 1884 година.

На 1 септември 1893 г. Стефан Дончов, който е първият български младеж, завършил лесовъдство в чужбина (през 1876 г. в Кралската земеделска академия в гр. Проскау, Прусия), оглавява Отделение „Държавни, общински и частни гори“ в новооткритото Министерство на търговията и земеделието, като преди това 8 години е софийски районен горски инспектор и помощник-началник на Отделението за горите. Ръководи службата до 31 октомври 1894 година.

Стоян Брънчев - вторият лесовъд, завършил през 1889 г. университетата в Мюнхен, оглавява централната горска служба от 15 септември 1895 до 21 юли 1899 г. и в периода 1 април 1911-16 октомври 1913 година.

От 22 юли 1899 до 4 април 1903 г. началник е Йордан Митрев, който ръководи службата отново от август 1917 г. до юни 1918 година.

След него поста заемат Константин Байкушев (4 юли 1903 - 1 април 1911 г., по-късно и в периода от 26 юни до 5 декември 1918 г.), Трифон Цачев като началник на Отделение на горите, лова и риболовството в МЗДИ (октомври 1913-август 1917 г.), Петко Марков (5 декември 1918-1919 г. и през 1923-1926), Георги Петров (1919-май 1920 г.), който има изключителен принос и за горския печат и за лесовъдската съсловна организация (Георги Петров подава доброволно оставка, след смяната на тогавашния министър на земеделието Райко Даскалов).

Илия Стоянов, много почтен и ерудиран лесовъд, заема ръководната длъжност три пъти - като началник на Отделението (май 1920-1923 г., есента 1932-20 май 1934 г.) и като директор на Дирекция на горите и лова (16 февруари 1941-20 септември 1944 г.).

Димитър (Тако) Григоров е началник от есента на 1926 до 30 април 1931 година. При него са отменени концесии на Западнородопските и Странджанските гори.

От 30 април 1931 до есента на 1932 г. длъжността заема Тодор Куманов.

Щилиян Кондев е началник на Отделение за горите, лова и инспектората по рибарството към Министерството на народното стопанство (20 май 1934-15 май 1936 г.).

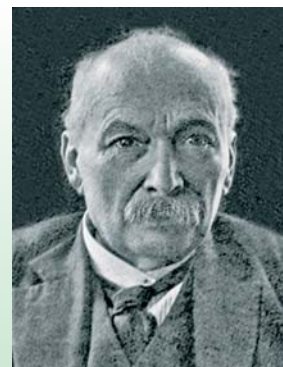
Димитър Загорев заема поста началник на Отделение за горите и лова във възстановеното МЗДИ от 15 май 1936 до 30 октомври 1940 г. и остава ярка следа в борбата с корупцията с въвеждането на строг контрол в стопанисването на държавните и общинските гори. Георги Сираков е със значителен принос за нашата горскостопанска наука и практика. Работи в централното горско управление от 1936 до 1944 г., като от 1 ноември 1940 г. до 15 февруари 1941 г. е изпълняващ длъжността между Димитър Загорев и Илия Стоянов (Загорев е набързо уволнен след остър конфликт с тогавашното ръководство на министерството.).

От 20 септември 1944 до 1946 г. директор на горите в Министерството на земеделието и държавните имоти е Васил Серафимов. През 1947 г. това ведомство е преименувано в Министерство на земеделието и горите, а директор на Дирекцията на горите и лова става Юлий Михайлов.

Създаденото през 1949 г. самостоятелно Министерство на горите се ръководи от 3 януари 1949 до 21 септември 1951 г. от Георги Попов, който не е лесовъд. Негови заместници са Васил Серафимов и Вълко Гочев. След това се създава Управление на горското стопанство към МС с председател отново Георги Попов. Поглед председател на Управлението от 14 декември 1951 г. става инж. Мако Даков. От 3 април 1953 г. той е председател на Управлението. На тази дата са освободени Георги Попов и Васил Серафимов (като подпредседател). За подпредседатели са назначени инж. Йордан

1. Михалаки Георгиев - началник на Отделение за горите на Министерството на финансите (1 февруари 1884 - февруари 1893 г.)

2. Стефан Дончов - началник на Отделение „Държавни, общински и частни гори“ на МТЗ (1 септември 1893 - 31 октомври 1894 г.)

Петков, впоследствие зам.-министър (1953-1976) и инж. Петко Грозев (1953-1957).

До 9 юли 1971 г. ръководител на централното горско ведомство, претърпяло няколко преобразувания (Виж История на горската служба), е Мако Даков. Негови заместници са били инж. Сава Шиваров (1964-1971) и инж. Иван Груев, един от ръководителите с най-дълъг стаж като заместник в централното ведомство на горите (1965-1986), като след това става първи ръководител. От 9 юли 1971 г. до 24 март 1986 г. министър е Янко Марков, юрист, член на тогавашния Български земеделски народен съюз. Заместник-министри по негово време са инж. Йордан Петков, инж. Иван Груев, инж. Христо Вълчовски (1974-1979), инж. Димитър Тасев (1979-1986), инж. Найден Тодоров (1974-1984), инж. Стамен Стаменов (1977-1984), Васил Костадинов (1979-1984), инж. Лазар Пандев (1984-1986), проф. Тачо Илиев (1984-1988), както и Никола Матев като зам.-министър за околната среда (1971-1976), и инж. Георги Начков - ресорен за водите през същия период. През 1976 г. се открива длъжност „главен секретар“, на която е назначен инж. Лазар Пандев (1976-1981), а след него - Никола Василев (1981-1988). От 24 март 1986 г. до 1 април 1990 г. председател на Асоциация „Горско стопанство и горска промишленост“ (АГСПП) е инж. Иван Груев. Негови заместници са инж. Димитър Тасев, инж. Стефан Манолов, проф. Тачо Илиев, инж. Енчо Москов, инж. Михаил Обецанов, а главен секретар е Никола Василев.

Зам.-министър от 1 май 1986 г., отговарящ за горите в създаденото на 24 март Министерство на земеделието и горите, е инж. Лазар Пандев. От 13 януари 1987 до 1 януари 1989 г. той е зам.-председател на новообразуванния Съвет по селско и горско стопанство към МС, който отговаря и за работата на АГСПП. След това - до 12 март 1990 г., отново е зам.-министър на възстановеното МЗГ.

От 1 април 1990 до 21 януари 1991 г. председател на самостоятелното ведомство - Комитет по горите и горска промишленост, е инж. Любен Ванчев. Заместници са инж. Лазар Пандев, инж. Валентин Карамфилов и инж. Енчо Москов, а главен секретар е г-р инж. Георги Стенин.

Следващият ръководител на Комитета по горите към МС, е проф. Иван Раев (21 януари 1991 - 8 октомври 1992). Негови заместници са инж. Валентин Карамфилов и инж. Богдан Богданов, а главен секретар - инж. Иван Пенков.

На 8 октомври 1992 г. за председател на ведомството е назначен агрономът ст.н.с. Николай Матаков със за-

местници - ст.н.с. Иван Маринов и инж. Борис Бузов, и главен секретар - инж. Атанас Симеонов.

От 14 юли 1993 г. до 27 януари 1995 г. ръководител е инж. Христо Тодоров. Новото лице в екипа от 13 септември 1993 г. е гоц. Величко Гагов на мястото на ст.н.с. Маринов.

От 22 декември 1994 г. главен секретар става г-р инж. Георги Стенин, който от 27 януари до 30 март 1995 г. е и.г. председател на Комитета. Титуляр от 30 март става инж. Валентин Карамфилов със заместници г-р инж. Георги Стенин и г-р инж. Иван Костов и главен секретар - инж. Иван Пенков. Създава се длъжност „секретар на ведомството“, на която е назначен инж. Атанас Дарганов.

От 18 февруари 1997 г. екипът е освободен, а за председател на Комитета по горите е назначен инж. Константин Икономов. Заместници са инж. Ромил Бобев и инж. Добромир Добрев. Главен секретар е инж. Валентин Новаков, а секретар на ведомството - Марияна Лукова.

В края на май 1997 г. Комитетът, междувременно преименуван в Главно управление, после - отново в Комитет, е закрит и от 2 юни инж. Икономов е назначен за зам.-министър на новосъздаденото Министерство на земеделието, горите и аграрната реформа и за началник на Главно управление по горите, което от 13 август се установява като Национално управление по горите (НУГ) с ръководна длъжност „началник“.

Зам.-началниците са трима - инж. Тодор Георгиев, инж. Добромир Добрев и юристът Михаил Кожарев. От статистическа гледна точка трябва да споменем, че н.с. инж. Мирослав Якимов изпълнява от 1 юни до 7 юли 1997 г. длъжността зам.-министър и началник на НУГ поради заболяване на титуляра.

На 2 декември 1997 г. за началник на НУГ е назначен инж. Добромир Добрев. Негови заместници от 15 декември стават ст.н.с. Васил Стипцов и инж. Атанас Симеонов. На 3 ноември 1998 г. вакантната длъжност зам.-министър на земеделието, горите и аграрната реформа се заема от инж. Милко Станчев, който става и началник на НУГ. Заместници са ст.н.с. Васил Стипцов и инж. Добромир Добрев. Третият заместник - инж. Тони Кръстев, е назначен на 10 юни 1999 година.

От 15 септември 2000 г. инж. Милко Станчев остава на длъжността зам.-министър (до 25 юли 2001 г.), а инж. Тони Кръстев е назначен за началник на НУГ, заемайки длъжността до 10 септември 2001 година. Длъжността „зам.-началник“ се закрива, а „главен секретар“ се възстановява. Тя се заема от гоц. Васил Стипцов -

3. Стоян Брънчев - началник на Отделението на МТЗ (15 септември 1895 - 21 юли 1899 г.), началник на Отделение на горите, лова и риболовството в МЗДИ (1 април 1911 - 16 октомври 1913 г.)

4. Йордан Митрев - началник на Отделение „Държавни, общински и частни гори“ на МТЗ (22 юли 1899 - 4 април 1903 г.), началник на Отделението в МЗДИ (август 1917 - юни 1918 г.)

5. Константин Байкушев - началник на Отделението, от 1908 - директор на Дирекция на горите, лова и риболова в МТЗ (4 юли 1903 - 1 април 1911 г.), началник на Отделението в МЗДИ (26 юни - 5 декември 1918 г.)

6. Трифон Цачев - началник на Отделението на горите, лова и риболовството в МЗДИ (октомври 1913 - август 1917 г.)

7. Петко Марков - началник на Отделението в МЗДИ (5 декември 1918 - 1919 г., 1923 - 1926 г.)

8. Георги Петров - началник на Отделението в МЗДИ (1919 - май 1920 г.)

9. Илия Стоянов - началник на Отделението в МЗДИ (май 1920 - 1923 г., 1932 - 20 май 1934 г.), директор на Дирекция на горите и лова в МЗДИ (16 февруари 1941 - 20 септември 1944 г.)

10. Димитър Григоров - началник на Отделението в МЗДИ (1926 - 30 април 1931 г.)

11. Тодор Куманов - началник на Отделението в МЗДИ (30 април 1931 - 1932 г.)

12. Щилиян Кондев - началник на Отделение за горите, лова и инспектората по рибарството в Министерството на народното стопанство (20 май 1934 - 15 май 1936 г.)

до 24 септември 2001 година.

На 3 септември 2001 г. за зам.-министър на земеделието и горите е назначена г-р инж. Меглена Плузчиева, която работи до 8 ноември 2004 г., когато става посланик на Република България в Германия.

Началник на Националното управление по горите от 10 септември 2001 г. става инж. Илия Симеонов, който остава на тази длъжност до 25 септември 2007 година. Главен секретар на ведомството от 1 октомври 2001 г. до 30 януари 2006 г. е инж. Димитър Баталов. От 30 януари длъжността заема инж. Валентина Маринова.

От 15 декември 2003 г. за зам.-началник е назначен инж. Росен Попсабов.

На 2 септември 2005 г. зам.-министър на земеделието и горите става доц. Стефан Юруков. От 19 юли 2007 до 25 септември той е зам.-министър на преобразуваното Министерство на земеделието и продоволствието. От 25 септември 2007 г. е назначен за председател на създадената самостоятелна Държавна агенция по горите (ДАГ).

За зам.-председатели на Агенцията от 5 ноември 2007 г. са назначени инж. Илия Симеонов, инж. Росен Попсабов и инж. Йордан Радославов. Главен секретар е инж. Валентина Маринова.

От 29 юли 2009 г. за председател на Държавната агенция по горите е назначен доц. Георги Костов, който от 23 октомври 2009 до 8 септември 2011 г. заема длъжността зам.-министър на земеделието и храните. Зам.-

председател за времето от 30 юли до 19 август 2009 г. е инж. Валентин Карамфилов.

От 20 август зам.-председател е инж. Бисер Дачев, който от 23 октомври 2009 г. става изпълнителен директор на новосъздадената Изпълнителна агенция по горите към Министерството на земеделието и храните. Главен секретар остава инж. Валентина Маринова. От 25 януари до 26 август 2010 г. длъжността „зам.-изпълнителен директор“ на Агенцията се заема от инж. Пенчо Дерменджиев. От 9 септември 2010 г. зам.-изпълнителен директор на ИАГ е инж. Красимир Каменов.

ИСТОРИЯ НА ГОРСКАТА СЛУЖБА

След Освобождението на България Временното руско управление въвежда „Временни правила“, с които се поставя началото на българското устройство и самоуправление. Тогава се полагат основите и на българското горско дело - създава се „Службата по горите“ към Финансовия отдел при Временното руско управление. На практика още през 1878 г., веднага след деня на Освобождението, са създадени охранителни звена от пещи и конни горски стражари към местните администрации.

С Указ № 1 от 5 юли 1879 г. на княз Александър Батенберг се сформира първият правителствен кабинет начело с Тодор Бурмов. С Указ № 23 от 17 юли ръководството на земеделието и горите в Княжеска България се предоставя на Министерството на финансите, къде-

18. Акад. Мако Даков - председател на УГС към МС, на ГУ към МС, на КГП, министър на горите и горската промишленост (3 април 1953 - 9 юли 1971 г.)

19. Янко Марков - министър на горите и опазване на природната среда (9 юли 1971 - 17 юни 1976 г.), министър на горите и горската промишленост (17 юни 1976 - 24 март 1986 г.)

20. Инж. Иван Груев - председател на Асоциация „Горско стопанство и горска промишленост“ (24 март 1986 - 1 април 1990 г.)

21. Инж. Лазар Пандев - зам.-министър на земеделието и горите, зам.-председател на Съвет по селско и горско стопанство към МС (1 май 1986 - 12 март 1990 г.)

22. Инж. Любен Ванчев - председател на Комитет по горите и горската промишленост към МС (1 април 1990 - 21 януари 1991 г.)

13. Димитър Загоров - началник на Отделение за горите и лова във възстановеното МЗДИ, от 1940 г. - Отдел за горите (15 май 1936 - 30 октомври 1940 г.)

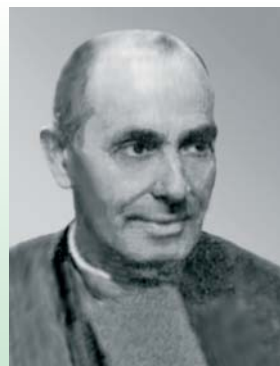
14. Георги Сираков - и.д. началник на Отдела за горите в МЗДИ (1 ноември 1940 - 15 февруари 1941 г.)

15. Васил Серафимов - директор на Дирекция на горите и лова в МЗДИ (20 септември 1944 - 1946 г.)

16. Юлий Михайлов - директор на Дирекция на горите и лова в новото Министерство на земеделието и горите (1947 - 1949 г.)

17. Георги Попов - министър на горите (3 януари 1949 - 21 септември 1951 г.), председател на Управление на горското стопанство към МС (21 септември 1951 - 3 април 1953 г.)

то е обособено Отделение за държавните имоти и рудите, в което е създаден самостоятелен сектор „Надзор над лесовите“.

След 1881 г. в регионите вече има и горски надзиратели, а малко по-късно - и щатни лесничей. До 1885 г. горите продължават да са сектор, но в Отделение за държавните имоти, горите, земеделието и търговията към Министерството на финансите. През 1885 г. горската служба е преименувана в Отделение за горите.

От 25 май 1893 г. в новооткритото Министерство на търговията и земеделието централната горска служба се нарича „Държавни, общински и частни гори“.

През 1897 г. се приема третият Закон за горите. Откриват се 12 районни служби с по един горски инспектор, а за всяка околия - по един лесничей. С четвъртия Закон за горите от 1904 г. се създават общинските лесничейства. Подобаващо внимание се отделя на залесяванията и борбата с ерозията, които от следващата 1905 г., когато се открива първото Бюро за укрепяване на пороищата и залесяването, стават важна част от държавната политика. От 3 януари 1908 г. Отделението за горите е преустроено в Дирекция на горите, лова и риболова с директор, главен инспектор и двама помощници. На следващата година към Дирекцията се създават три бюра - за експлоатация и размножаване на горите, за арондиране, ограничаване и устройство на горите, за укрепяване на пороищата и залесяване. Откриват се първите реверни (технически)

лесничейства.

От 1911 г. МТЗ променя името си на Министерство на земеделието и държавните имоти (МЗДИ) с Отделение на горите, лова и риболовството, от което впоследствие отпада думата „риболовство“. Административните лесничейства са 43, а реверните - 7.

Балканската, Междусъюзническата и Първата световна война поставят страната на военни релси, но в горите създаването на административни и реверни лесничейства и на секции за борба с ерозията продължава. До 1922 г. лесничействата са 57 административни и 18 реверни. Открити са и още 9 горски инспекции и 2 бюра за таксация на горите.

През 1934 г. има Отделение за горите, лова и инспектората по рибарството в Министерството на народното стопанство (съществувало от май 1934 до ноември 1935 г.). От 1935 г. е Отделение за горите и лова във възстановеното МЗДИ, а през 1940 г. прераства в Отдел за горите. През 1941 г. отделът става Дирекция на горите и лова. Административните и реверните лесничейства нарастват до 174.

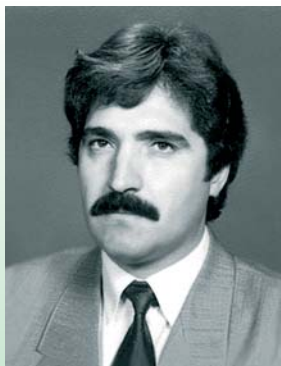
През 1947 г. новата Конституция на Народна република България обявява всички гори за държавни. Районните горски инспекции се преименуват в районни дирекции по горите, лесничействата стават държавни горски стопанства. Центърът е в Министерството на земеделието и горите с предприятие „Държавни гори“. През 1949 г. се създава самостоятелно Министерство на горите, с указ на МС от 29 декември 1948 г., просъ-

23. Проф. Иван Раев - председател на Комитет по горите към МС (21 януари 1991 - 8 октомври 1992 г.)

24. Ст. н. с. Николай Матов - председател на КГ към МС (8 октомври 1992 - 14 юли 1993 г.)

25. Инж. Христо Тодоров - председател на КГ към МС (14 юли 1993 - 27 януари 1995 г.)

26. Д-р инж. Георги Стенин - и.д. председател на КГ към МС (27 януари - 30 март 1995 г.)

27. Инж. Валентин Карамфилов - председател на КГ към МС (30 март 1995 - 18 февруари 1997 г.)

28. Инж. Константин Икономов - председател на КГ (18 февруари - 2 юни 1997 г.), зам.-министър на земеделието и горите и началник на Национално управление по горите към МЗГ (2 юни - 2 декември 1997 г.)

29. Н.с. инж. Мирослав Якимов - и.д. зам.-министър на земеделието и горите и началник на НУГ (1 юни - 7 юли 1997 г.)

30. Инж. Добромир Добрев - началник на НУГ към МЗГ (2 декември 1997 - 3 ноември 1998 г.)

31. Инж. Милко Станчев - зам.-министър на земеделието и горите и началник на НУГ (3 ноември 1998 - 15 септември 2000 г.), зам.-министър на земеделието и горите (15 септември 2000 - 25 юли 2001 г.)

32. Инж. Тони Кръстев - началник на НУГ (15 септември 2000 - 10 септември 2001 г.)

ществувало до 1951 г., с поделения районни дирекции по горите, транспортни поделения, горски стопанства и дървопреработвателни предприятия.

20 септември 1951 г. е датата на създаването на Управление на горското стопанство към Министерския съвет. Броят на горските стопанства е намален на 112, а на мястото на районните дирекции се създават 12 окръжни управления на горите. Дърводобивът преминава към Министерството на тежката промишленост, в което се създава Управление за дърводобив и транспорт.

През 1957 г. горите отново са в Министерството на земеделието и горите. Структурите по места са окръжни управления по горско стопанство и горски стопанства.

На 29 юни 1960 г. се създава Главно управление на горите (ГУГ) към МС, към което се връща дърводобивът. Структурите са окръжни управления на горите, горски (176) и ловни (две) стопанства. От 5 юни 1961 г. с Разпореждане № 994 на МС държавният надзор по защита на природата е възложен на ГУГ. От 26 октомври 1962 г. към Главното управление е включена и дървообработващата промишленост и е създаден Национален съвет за защита на родната природа.

На 8 декември 1962 г. се създава Комитет по горите и горската промишленост към Министерския съвет. На 30 юни 1966 г. се създава Министерството на горите и горската промишленост с районни дирекции по горите, горски и ловни стопанства, държавни стопански обединения (ДСО) - „Стара планина“ (за дървообработващата промишленост), „Мебел“, „Целулоза и хартия“, а от 1968 г. се прибавя и организацията за дърводобива в Коми - Дирекция „Задграничен дърводобив“, която от следващата година прераства в ДСО „Задграничен дърводобив и строителство“. От 9 юли 1971 г. името на централното ведомство е Министерство на горите и опазване на природната среда, с комбинати по дърводобив и дървообработване, районни инспекции по горите и опазване на природната среда, горски и ловни стопанства и държавни стопански обединения по горска промишленост.

На 17 юни 1976 г. опазването на природата се отделя от горите и ведомството отново придобива наименованието Министерство на горите и горската промишленост, с поделения горскостопански комбинати (ГСК), горски и държавни ловни стопанства, ДСО. След почти 10 години на устойчива дейност Министерството се закрива и на 24 март 1986 г. се създава Асоциация „Горско стопанство и горска промишленост“ към

новосъздаденото Министерство на земеделието и горите.

От 13 януари 1987 г. Асоциацията преминава към Съвета по селско и горско стопанство при Министерския съвет с регионални структури - държавни фирми по горско стопанство и дърводобив, горски и държавни ловни стопанства.

На 1 април 1990 г. се създава Комитет по горите и горската промишленост към Министерския съвет.

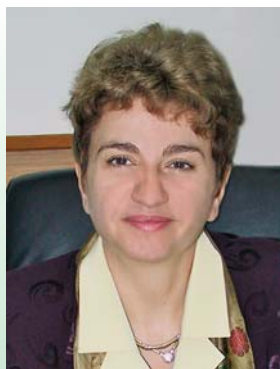
От 21 януари 1991 г. името на ведомството е Комитет по горите, структуриран от 15 април (Постановление № 35 на МС от 1 март 1991 г.) с районни дирекции по горите, фирми за търговия, пласмент и услуги, държавни лесничейства, 9 малки държавни дивечоразвъдни бази (от 1 юни 34-те държавни ловни стопанства са закрити).

От 2 юни 1997 г. горите са вече в състава на новосъздаденото Министерство на земеделието, горите и аграрната реформа като Национално управление по горите. През 1999 г. „аграрната реформа“ отпадна от името на Министерството, горските стопанства са реструктурирани в държавни лесничейства и горскотърговски фирми, които впоследствие биват приватизирани. Поделенията са регионални управления на горите и държавни лесничейства. През 2002 г. се възстановяват ловните стопанства като държавни дивечоразвъдни станции.

От 18 юли 2007 г. държавните гори се управляват от Държавна агенция по горите към Министерския съвет, като със Закона за горите от 2008 г. регионалните и местните поделения са районни дирекции по горите, държавни горски и държавни ловни стопанства. От 29 юли 2009 г. Държавната агенция по горите преминава към Министерството на земеделието и храните, а от 23 октомври е преобразувана в Изпълнителна агенция по горите към МЗХ.

Със Закона за горите от 8 март 2011 г. контролните и стопанските функции в горския сектор са разделени. Изпълнителната агенция по горите с 16 регионални дирекции по горите отговаря за контрола, а стопанската дейност е възложена на шест горски предприятия, на пряко подчинение на МЗХ, към които преминават държавните горски и ловни стопанства.

Материалите подготвиха
Борис ГОСПОДИНОВ
Светлана БЪНЗАРОВА
Гл. ас. Евгени ЦАВКОВ,
уредник на музейната сбирка на ЛТУ

33. Д-р инж. Меглена Плу-
гчиева - зам.-министър на
земеделието и горите (3
септември 2001 - 8 ноември
2004 г.)

34. Инж. Илия Симеонов -
началник на Национално
управление по горите към
МЗГ (10 септември 2001 - 25
септември 2007 г.)

35. Доц. Стефан Юруков -
зам.-министър на земеде-
лието и горите (2 септем-
ври 2005 - 25 септември
2007), председател на Дър-
жавна агенция по горите
към МС (25 септември 2007
- 29 юли 2009 г.)

36. Доц. Георги Костов -
председател на ДАГ (29 юли
- 23 октомври 2009 г.), зам.-
министър на земеделието
и храните (23 октомври
2009 - 8 септември 2011 г.)

37. Инж. Бисер Дачев - из-
пълнителен директор на
Изпълнителна агенция по
горите към МЗХ (23 октом-
ври 2009 г.)

ХРОНОЛОГИЧНО

1. Михалаки Георгиев - началник на Отделение за горите на Министерството на финансите (1 февруари 1884 - февруари 1893 г.)
2. Стефан Дончов - началник на Отделение „Държавни, общински и частни гори“ на МТЗ (1 септември 1893 - 31 октомври 1894 г.)
3. Стоян Брънчев - началник на Отделение „Държавни, общински и частни гори“ на МТЗ (15 септември 1895 - 21 юли 1899 г.)
4. Йордан Митрев - началник на Отделение „Държавни, общински и частни гори“ на МТЗ (22 юли 1899 - 4 април 1903 г.)
5. Константин Байкушев - началник на Отделението, от 1908 - директор на Дирекция на горите, лова и риболова в МТЗ (4 юли 1903 - 1 април 1911 г.)
6. Стоян Брънчев - началник на Отделение на горите, лова и риболовството в новото Министерство на земеделието и държавните имоти (1 април 1911 - 16 октомври 1913 г.)
7. Трифон Цачев - началник на Отделението на горите, лова и риболовството в МЗДИ (октомври 1913 - август 1917 г.)
8. Йордан Митрев - началник на Отделението в МЗДИ (август 1917 - юни 1918 г.)
9. Константин Байкушев - началник на Отделението в МЗДИ (26 юни - 5 декември 1918)
10. Петко Марков - началник на Отделението в МЗДИ (5 декември 1918 - 1919 г.)
11. Георги Петров - началник на Отделението в МЗДИ (1919 - май 1920 г.)
12. Илия Стоянов - началник на Отделението в МЗДИ (май 1920 - 1923 г.)
13. Петко Марков - началник на Отделението в МЗДИ (1923 - 1926)
14. Димитър Григоров - началник на Отделението в МЗДИ (1926 - 30 април 1931 г.)
15. Тодор Куманов - началник на Отделението в МЗДИ (30 април 1931 - 1932 г.)
16. Илия Стоянов - началник на Отделението в МЗДИ (1932 - 20 май 1934 г.)
17. Щилиян Кондев - началник на Отде-

ление за горите, лова и инспектората по рибарството в Министерството на народното стопанство и във възстановеното МЗДИ (20 май 1934 - 15 май 1936 г.)

18. Димитър Загоров - началник на Отделение за горите и лова в МЗДИ, от 1940 г. - Отдел за горите (15 май 1936 - 30 октомври 1940 г.)

19. Георги Сираков - и.г. началник на Отдела за горите в МЗДИ (1 ноември 1940 - 15 февруари 1941 г.)

20. Илия Стоянов - директор на Дирекция на горите и лова в МЗДИ (16 февруари 1941 - 20 септември 1944 г.)

21. Васил Серафимов - директор на Дирекция на горите и лова в МЗДИ (20 септември 1944 - 1946 г.)

22. Юлий Михайлов - директор на Дирекция на горите и лова в новото Министерство на земеделието и горите (1947 - 1949 г.)

23. Георги Попов - министър на горите (3 януари 1949 - 21 септември 1951 г.), председател на Управление на горското стопанство към МС (21 септември 1951 - 3 април 1953 г.)

24. Мако Даков - председател на УГС към МС, на ГУ към МС, на КГПП, министър на горите и горската промишленост (3 април 1953 - 9 юли 1971 г.)

25. Янко Марков - министър на горите и опазване на природната среда (9 юли 1971 - 17 юни 1976 г.), министър на горите и горската промишленост (17 юни 1976 - 24 март 1986 г.)

26. Инж. Иван Груев - председател на Асоциация „Горско стопанство и горска промишленост“ (24 март 1986 - 1 април 1990 г.)

27. Инж. Лазар Панев - зам.-министър на земеделието и горите, зам.-председател на Съвет по селско и горско стопанство към МС (1 май 1986 - 12 март 1990 г.)

28. Инж. Любен Ванчев - председател на Комитет по горите и горската промишленост към МС (1 април 1990 - 21 януари 1991 г.)

29. Проф. Иван Раев - председател на Комитет по горите към МС (21 януари 1991 - 8 октомври 1992 г.)

30. Ст.н.с. Николай Матаков - председател на КГ към МС (8 октомври 1992 -

14 юли 1993 г.)

31. Инж. Христо Тодоров - председател на КГ към МС (14 юли 1993 - 27 януари 1995 г.)

32. Д-р инж. Георги Стенин - и.г. председател на КГ (27 януари - 30 март 1995 г.)

33. Инж. Валентин Карамфилов - председател на КГ (30 март 1995 - 18 февруари 1997 г.)

34. Инж. Константин Икономов - председател на КГ (18 февруари - 2 юни 1997 г.), зам.-министър на земеделието и горите и началник на Национално управление по горите към МЗГ (2 юни - 2 декември 1997 г.)

35. Н.с. инж. Мирослав Якимов - и.г. зам.-министър на земеделието и горите и началник на НУГ (1 юни - 7 юли 1997 г.)

36. Инж. Добромир Добрев - началник на НУГ към МЗГ (2 декември 1997 - 3 ноември 1998 г.)

37. Инж. Милко Станчев - зам.-министър на земеделието и горите и началник на НУГ (3 ноември 1998 - 15 септември 2000 г.), зам.-министър на земеделието и горите (15 септември 2000 - 25 юли 2001 г.)

38. Инж. Тони Кръстев - началник на НУГ (15 септември 2000 - 10 септември 2001 г.)

39. Д-р инж. Меглена Плугчиева - зам.-министър на земеделието и горите (3 септември 2001 - 8 ноември 2004 г.)

40. Инж. Илия Симеонов - началник на Национално управление по горите към МЗГ (10 септември 2001 - 25 септември 2007 г.)

41. Доц. Стефан Юруков - зам.-министър на земеделието и горите (2 септември 2005 - 25 септември 2007), председател на Държавна агенция по горите към МС (25 септември 2007 - 29 юли 2009 г.)

42. Доц. Георги Костов - председател на ДАГ (29 юли - 23 октомври 2009 г.), зам.-министър на земеделието и храните (23 октомври 2009 - 8 септември 2011 г.)

43. Инж. Бисер Дачев - изпълнителен директор на Изпълнителна агенция по горите към МЗХ (23 октомври 2009 г.)

Защита на горските територии от пожари и опазване от нарушения

Инж. Николай ПИРОНКОВ - началник на отдел „Опазване на горите“ в ИАГ

ЗАЩИТА НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ ОТ ПОЖАРИ
Статистиката на ИАГ за възникналите горски пожари в страната през 2011 г. показва на пръв поглед увеличаване на броя им в сравнение с 2010 година. През годината бяха регистрирани 635 горски пожара, при което са засегнати 68 826 дка горски територии. Площта на върховите пожари е 4985 декара. В сравнение със средногодишно опожаряването 110 000 дка и среден брой на пожарите 580 за периода 2001-2011 г., 2011-та е от годините със сравнително ниски за горското стопанство щети от пожари.

Характерно за пожарите в горските територии на България за последните 11 години са наблюдаваните 2 пика: пролетен, който е през февруари, март и до средата на април, и летен - през юли, август и септември. Новото, което изисква особено задълбочен анализ, е, че през 2010 и 2011 г. в горските територии на страната има нов феномен - голям брой горски пожари в късна есен и дори в зимни условия. Те вече се наблюдават като трети пик в графиката за броя на горските пожари. Този вид не е бил характерен в предишни периоди и ако такива пожари продължат и в бъдеще, могат да предизвикат промени в нагласите и организацията на действията ни за тяхното предотвратяване.

Първата им проява бе в края на 2010 г., след приключване на пожароопасния сезон. И ако до края на октомври бяха регистрирани едва 123 пожара в горски територии на площ 5000 дка, в периода от 1-16 ноември 2010 г. възникнаха още 99 пожара на площ над 60 000 декара. Средната площ на един пожар през 2010 г. бе 294 дка, при средна за периода 2001-2009 г. - 180 дка, което се дължеше основно на големите ноемврийски пожари. Ако се вземат предвид само данните до края на октомври, средната площ на един пожар за 2010 г. би била едва 40 декара.

През 2011 г. ситуацията се повтори, като периодът на пожарите се измести още по-късно - втората половина на ноември до средата на декември. Тогава възникнаха голям брой пожари в областите София, Монтана, Пазарджик, Кюстендил и други. При регистрирани до края на октомври 527 пожара в горски територии на площ 43 430 дка само за периода от 1 ноември до 31 декември 2011 г. станаха нови 108 пожара, засегнали над 25 000 декара. Средната площ на един пожар през 2011 г. намаля значително в сравнение с 2010 г. - до 108 дка, и дори в сравнение със средната за периода 2001-2009 г., която бе 180 декара. Това още веднъж доказва, че организацията ни за реакция при възникване на горски пожари се е подобрила, което се дължи най-вече на екипите, обслужващи 48-те специализирани автомобили за гасене на горски пожари.

Данните за 2011 г. сочат, че 90.5 %, или общо 62 271 дка от опожарената площ, е заета с гори, а 9.5 % (6555 дка) са незалесени площи. От опожарените залесени площи 20 % са били с иглолистна, а 80 % - с широколистна и смесена растителност. Преките щети за горските територии и съоръженията в тях са в размер на 1 883 544 лв. (при само 77 394 за 2010 г.). Нарастването на щетите потвърждава факта, че горските пожари ще

продължават да изискват постоянно приоритетно внимание от МЗХ и ИАГ в бъдеще.

Най-голям дял от опожарените площи са държавна собственост - 67 % (46 085 дка), 13 % (9174 дка) - общинска собственост, 19 % (13 242 дка) - частна собственост, и под 1 % (325 дка) - на юридически лица.

Основните причини за възникване на горски пожари през 2011 г. са: опожаряване на растителност (стърница и ливади) - 258 бр. (41 %); небрежност - 146 (23 %); естествени - 7 (1 %); умишлени - 31 (5 %); неизвестни - 193 (30 %).

През 2011 г. за първи път пожароопасният сезон се определяше със заповед от областните управители по предложение на РДГ. Резултатите могат да се определят като по-скоро положителни, защото по този начин те се ангажираха по-силно със защитата на горите от пожари, а и самите срокове на пожароопасния сезон се съобразяват по-добре със спецификата на всяка област. Отново бе отчетена като неоптимальна ролята на специализираните високопроходими автомобили за патрулиране и първоначална атака на горски пожари, които са 48. Те в значителна степен подобриха възможностите на ДГС и ДЛС за осъществяване на необходимия превантивен контрол, както и за много по-успешни гасителни действия. Съхранението на наличните и осигуряването на достатъчен брой подобни автомобили трябва да бъде приоритетна задача на държавните горски предприятия в бъдеще.

Изпълнение на противопожарните мероприятия

През 2011 г. за противопожарни мероприятия бяха разчетени 1 754 687 лв., от които 965 499 лв. бюджетни средства, 680 019 лв. от стопанска дейност и 109 169 лв. от Програмата за развитие на селските райони (ПРСР). До края на 2011 г. са изразходвани 970 920 лв., съответно 411 364 бюджетни средства, 447 473 лв. от стопанска дейност и 112 083 лв. от ПРСР.

Наблюдателни кули (поддръжка и направа на нови) - при разчет 74 880 лв. и предвидени 7 кули до края на 2011 г. са изградени 5 на стойност 56 054 лева.

Бариерни прегради - при разчет 31 470 лв. и предвидени за изпълнение нови 70 200 л.м са изпълнени 59 599 л.м на стойност 8405 лева.

Лесокултурни прегради - при разчет 116 653 лв. и предвидени за изпълнение 501 115 л.м до края на годината са изпълнени 406 823 л.м (81 %) на обща стойност 97 557 лева. Средната цена на л.м е 0.13 лв. при очаквана 0.45 лева.

Минерализовани ивици - при разчет 718 088 лв. и предвидени за изпълнение 2 544 280 л.м до края на годината са изпълнени 2 209 459 л.м на обща стойност 442 645 лева. Средната цена на л.м е 0.20 лв. при очаквана 0.28 лв. Над 100 % е изпълнението на изграждането на минерализованите ивици в Северноцентралното и Североизточното държавно предприятие, докато в Югозападното и Северозападното то е в рамките на 55-65 %.

Други изразходвани средства (включва разходи-

те, направени за закупуване и осигуряване на противопожарните гепа, защитни облека, табели, авиоплощадки и др.) - при предвидени 549 267 лв. през 2011 г. са изразходвани 215 132 лева. Това е показателят с най-слаб процент на изпълнение - 39 %.

Гасене - при разчет за годината 7231 лв. до края на декември 2011 г. са изразходвани 55 879 лева.

Изпълнение на приоритетните задачи през 2011 година

Съгласно новия Закон за горите пожароопасният сезон за горите бе обявяван от областните управители. По този начин в някои ДГС/ДАС бе реализирана икономия на средства от назначаване на пожаробезопасни и осигуряване на денонощни дежурства. Осигурена бе дейността и дежурството на 48-те специализирани високопроходими автомобили за патрулиране и първоначална атака на горски пожари, проведе се и обучение на техните екипи съвместно с представители на РС „ПБЗН“.

През март и април 2011 г. комисия от служители на ИАГ и ГД „ПБЗН“ изслуша докладите, прегледа регионалните програми на РДГ и годишните оперативни планове на ДГС/ДАС за опазване на горите от пожари през годината. Комисията констатира, че част от съставените протоколи за проверки по места са формални и без конкретни препоръки към ДГС/ДАС или групите горски структури. Много добре разработена регионална програма за опазване на горите от пожари представиха Регионалните дирекции по горите - Кюстендил, Кърджали, Стара Загора и Варна.

Регионалните програми и схемите за оповестяване на всички РДГ се актуализираха до края на юни, за да могат да бъдат съобразени с разпоредбите на новия Закон за горите и структурирането на шестте държавни горски предприятия.

Изготвен бе в срок нов проект на Наредба за условията и реда за защита на горските територии от пожари.

Най-важните проблеми и мерки за решаването им

- ◆ Продължаващото самоволно и безразборно палене на стърнища и пасища във и извън горските територии. Съществуващата пълна забрана за ползване на контролирано палене в земеделски земи едва ли е най-уместната в нашите условия. Във всички страни на Европейския съюз от Южна Европа вече съществува режим за контролирано изгаряне и ползване на огъня за превантивно изгаряне на растителни остатъци.
- ◆ Липсата на достатъчно минерализовани ивици покрай житните блокове в близост до горския фонд.
- ◆ Недостатъчният брой специализирани високопроходими автомобили за патрулиране и първоначална атака на горски пожари.
- ◆ Недостатъчен брой на организирани от местната власт доброволни формирования и групи за гасене, необходими за реакция в бедствена ситуация.
- ◆ Слаб контрол върху земеделските територии от страна на местната и изпълнителната власт.
- ◆ РДГ трябва да завишат контрола за изготвяне на оперативните планове за защита на горските територии и за изпълнение на предвидените противопожарни мероприятия, особено от страна на общините и недржавните структури.
- ◆ Липса на специализирана летателна техника за осъществяване на наблюдения, разузнаване и непосредствено гасене на горски пожари.
- ◆ Създаване на стройна организация за изпълнение на мерките за защита на горите от пожари и за овладяването им в държавните горски предприятия.

ОПАЗВАНЕ НА ГОРСКИТЕ ТЕРИТОРИИ ОТ НАРУШЕНИЯ

Към 31.12.2011 г. Изпълнителната агенция по горите контролира дейностите в горски територии на площ от 3.95 млн. ха, като прекият контрол в тях се извършва от 405 горски инспектори.

През 2011 г. са извършени над 350 000 проверки на превозни средства, лица и обекти, свързани с ползването, преработката и търговията с горски, дивечови и рибни ресурси. За констатираните нарушения на горското и екологичното законодателство са съставени 14 190 акта за установени административни нарушения.

В страната са обособени 20 постоянни контролни горски пункта (КГП), като 12 от тях са включени в системата за денонощно видеонаблюдение. Броят им спрямо 2010 г. бе намален с 6. Въпреки доказаната ефективност на КГП, някои от директорите на РДГ настояват за тяхното премахване, което неминуемо ще доведе до занижаване на контрола на транспортирана дървесина и недървесни горски продукти през най-възловите точки на страната.

Констатираните нарушения

Наблюдава се драстичен спад на съставените актове в страната (с 18 %). Най-много преобладават актове, съставени за нарушения на Закона за горите - 12 493 (91 %). От тях за незаконен транспорт на дървесина са 4629, за разпореждане с незаконна дървесина - 2990, за незаконен добив - 2816. Съставени са и 212 акта за нарушения при ползвания на недървесни горски продукти, 99 за преработка на незаконна дървесина, 19 за незаконно строителство, 32 за причиняване на пожари и 1688 за други нарушения по Закона за горите. По ЗЛОД са съставени 596 акта, по ППЗГ - 144, по ЗРА - 244.

Някои от причините за спада на съставените актове

- ◆ Ограничаването на правомощията на служителите от ДГС и ДАС, в т.ч. да съставят актове извън поверените им територии и да спират превозните средства, транспортиращи дървесина. Освен това служителите на ДГС/ДАС престанаха да извършват проверки, да осъществяват контрол в складовете и цеховете за търговия и/или преработка на дървесина.
- ◆ По-голяма част от общините не са назначили лица за предпоставяне и установяване на нарушения в горските територии тяхна собственост или предпоставена им за управление по чл. 188 от ЗГ.
- ◆ Голяма част от горските територии - собственост на физически лица, са с малка площ и са разпокъсани, много от тях принадлежат на няколко лица, които не се ангажират с опазването им.
- ◆ Служителите още не са запознати напълно с нормативната уредба. Бави се утвърждаването на Наредбата за контрол и опазване на горските територии по чл. 148, ал. 1 от Закона за горите.

Райони с концентрация на нарушенията:

Вече няколко години подред с най-много констатираните нарушения е РДГ - Берковица - 1878, или 13 % от общия брой за страната. Много от собствениците, в т.ч. на държавни горски територии, не полагат грижи за тяхното опазване. Нарушенията се улесняват от гостинността по насажденията поради гъстата пътна мрежа и това е една от причините за големия брой посегателства в горите.

На второ място се нарежда РДГ - Ловеч, с 1631 съставени акта. Прави впечатление ниският процент на покритите с актове нарушения. Нарушенията се из-

вършват предимно от социалнослаби лица и от фирми, извършващи незаконен гърводобив в участъци, съседни на техните обекти. На територията на ДГС - Плевен, са съставени най-много актове в цялата страна - 913, което е над половината от всички в РДГ - Ловеч.

РДГ - София, отчита спад на съставените актове през последните години. Въпреки това обемът на нарушенията не е намалял, което показват извършените проверки от служителите на отдел „Опазване на горите“ и Специализираното звено. Само от съвместната акция с МВР на Околовръстния път на София са съставени 85 акта (10 % от съставените през 2011 г.), задържани са 51 м³ обла гървесина (15% от 2011 г.), 937 пр. м³ гърва, което е 37 % от задържаните гърва в дирекцията, 182 м³ фасонирана (в РДГ - София, отчитат 125 м³ задържана фасонирана гървесина), 45 МПС, или 63 % от задържаните. Това говори, че служителите от РДГ избягват да съставят актове. Нещо повече, липсват констатируни протоколи, от които да е видно, че изобщо са извършвани проверки.

Нарушенията са концентрирани в района на Държавните горски стопанства в Ихтиман, Своге, Самоков, Ботевград, както и в общинските гори на Коприуцица, Пирдоп и Златица. Много са нарушенията и при транспортирането на гървесина, предназначена за София.

Нарушенията в тези три дирекции се извършват повсеместно, на цялата им територия. Въпреки че с влезлия в сила през 2011 г. Закон за горите бяха дадени необходимите правомощия на служителите от РДГ с цел повишаване на контрола, от страна на ръководствата им не се наблюдава желание за преодоляване на проблемите, които са едни и същи повече от 5 години. РДГ - Благоевград, има регистрирани нарушения с 1394 акта. Броят на нарушенията се запазва близо до стойностите от 2010 година. Наблюдава се спад на съставените актове в ДГС - Гърмен, и ДГС - гр. Гоце Делчев, и съществено увеличаване в ДГС - Разлог.

През 2011 г. в РДГ - Варна, са съставени 1368 акта, което отнежда на дирекцията нето място по брой на разкритите нарушения. И през 2011 г. нарушенията отново са предимно за малки количества гървесина и се извършват често в близост до ромските квартали в градовете и селата.

Издадени наказателни постановления, задържани вещи и предмети

По съставените през годината актове за административни нарушения са издадени 5869 наказателни постановления (НП). Този нисък процент се дължи на постановките на новия Закон за горите, съгласно които се прекратяват правомощията на директорите на ДГС/ДАС за НП и всички преписки за констатираните нарушения се обработват в РДГ. Това наложи промяна на цялостната организация по обработката на преписките и софтуера на Информационната система „Елица“. Някои от РДГ не успяха да назначат нови служители. Към 1 януари 2012 г. 680 преписки все още не бяха обработени и въведени в ИС „Елица“.

От издадените НП са обжалвани 259, като от тях 20 са отменени със съдебни решения.

От образуваните административно-наказателни преписки 119 са прекратени от директорите на РДГ, като броят им се запазва близък до 2010 година.

Наложените парични санкции с НП са общо 1 678 000

лв., а по влезлите в сила НП са 764 000 лева. До края на периода са изпълнени наказанията по 838 НП (14 % от броя на влезлите в сила), като всички са доброволно изпълнени, а едно - чрез НАП (на стойност 60 лв.).

Събрани са общо 90 561 лв. по влезлите в сила НП, което представлява 11.85 % събираемост.

В Прокуратурата са изпратени 4224 преписки, 2312 преписки са върнати за административни производства, по 1688 няма решение. Образуван са 224 досъдебни производства и са постановени 33 осъдителни присъди, което е повече от два пъти по-малко от 2010 г., когато са били 68.

От РДГ, ДГС и ДАС са запечатани общо 38 обекта за преработка и търговия с гървесина.

Дървата за огрев продължават да са обект на най-често срещаното нарушение, въпреки че се наблюдава повече от тройно намаляване на задържанния обем - от 46 726 пр. м³ през 2010 г. на 12 186 пр. м³. Близо три пъти е спаднал обемът на задържаната обла строителна гървесина - от 3575 м³ през 2010 г. на 1139 м³ през 2011 г. и 154 м³ фасонирана гървесина (с 93 м³ повече от 2010 г.).

Общо за цялата 2011 г. са задържани 6838 пл. м³ незаконна гървесина, което е едва 27 % от задържаното количество от предходната година.

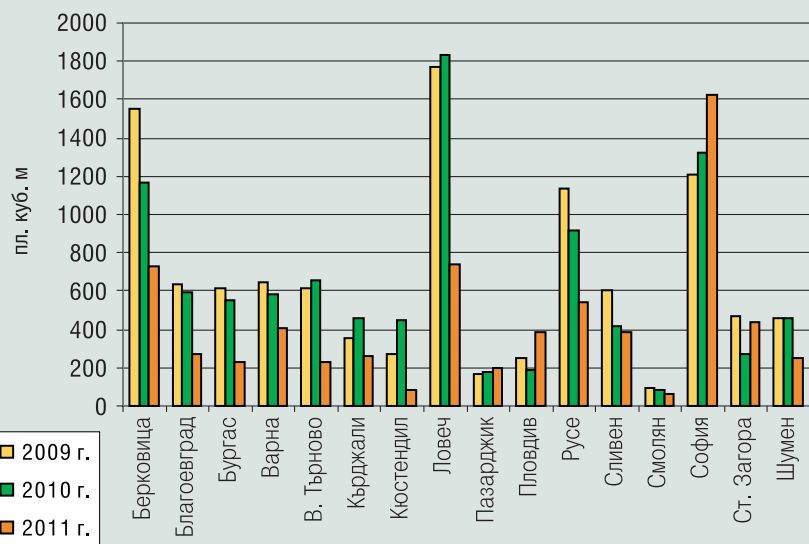
Някои от причините за драстичния спад на задържаната гървесина:

◆ Не се спазва Законът за горите спрямо задържаните вещи - предмет и средство на нарушения. Голяма пречка за това е липсата на бази за съхранението им, защото директорите на РДГ продължават да не изпълняват указания, изпращани от ИАГ.

◆ В много от горските територии, собственост на физически лица и общини, не са назначени служители за предотвратяване и установяване на нарушения.

◆ Някои от кметовете на населени места умишлено не предприемат мерки за превенция на нарушенията в горски територии, общинска собственост, с явната цел да не изгубят своите избиратели.

През 2011 г. са задържани още 2600 кг недървесни горски продукти (при 6819 кг през 2010 г.); 365 МПС (322 за 2010 г.); 36 коня (78 за 2010 г.); 542 каруци (613 за 2010 г.); 236 моторни триона (246 за 2010 г.); 140 брагви (243 за 2010 г.); 42 бр. различни видове оръжие, 10 лодки, 1670 м мрежи, 44 въдици и 453 други инструменти и прибори.

Количество гървесина от разкрити нарушения през 2009-2011 година

ДЕЙНОСТ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ ОТ СПЕЦИАЛИЗИРАНОТО ЗВЕНО КЪМ ИАГ

През 2011 г. служителите от Специализираното звено (СЗ) са съставили 174 констативни протокола с предписания и препоръки. На нарушителите са съставени 235 акта за установено административно нарушение (АУАН) по Закона за горите, Закона за лова и опазване на дивеч и Закона за рибарството и аквакултурите. Загържани са общо 122.39 м³ дървесина, от която 41 м³ обла, 4.10 м³ строителна, 39 м³ технологична и 38 м³ фасонирана, и 472 пр. м³ дърва за огрев. Загържани са 50 МПС, 15 каруци, 3 коне, 18 моторни триона, 3 брадви, 9 въщици, 5 кг риба, 2 ловни пушки, 4 производствени марки, 1 контролна горска марка, 1 терминал и е установена незаконна сеч на общо 284 дървета в горските територии.

Данните показват, че един служител от звеното има съставени средно за годината по 34 АУАН, докато при служителите от РДГ този показател е в пъти по-нисък. Фактът, че във всички райони при проверки служителите от Специализираното звено откриват нарушения, е много обезпокоителен, защото възниква въпросът за ефективността от работата на горските инспектори в РДГ.

През юни бяха проведени 4 регионални съвещания по контрола и опазването на горските територии. На тях бяха обсъдени промените в Закона за горите, изготвянето на Наредбата за опазването и контрола в горските територии и другите, свързани с въвеждането на новата нормативна уредба и пропуските по региони. Приети бяха решения, част от които не са изпълнени от ръководствата на РДГ - не са организирани мобилни екипи от служители на ДГС/ДАС, които да контролират опазването на горите, не са формирани изнесените структури от РДГ, не са пререгистрирани обектите за преработка и търговия с дървесина.

Взаимодействие с други институции

Най-добре е взаимодействието с МВР и това проличава при провеждането на съвместните акции от 13 септември до 31 октомври и от 12 до 31 декември 2011 година. Извършени са генощни съвместни проверки по Околовръстния път на София за законното транспортиране на дървесина. Работата на групите ежедневно е контролирана от отдел „Опазване на горите“. Проверени са 1715 моторни превозни средства, превозващи дървесина, и 15 склада за търговия с дървесина. За установените нарушения при проверките са съставени 75 констативни протокола и 85 акта за установено административно нарушение. Загържани са 45 автомобили, 9 ремаркета, 937 пр. м³ дърва за огрев, 182 м³ фасонирана и 66 м³ обла дървесина и 220 коледни елхи. Резултатите показват висок дял на констатираните нарушения при транспортиране на дървесина от МПС, тръгнали от районите на Регионалните дирекции по горите - Берковица, Ловеч и София, както и ниска превенция от страна на РДГ.

Основните нарушения при транспортирането на дървесина

◆ Транспортиране на дървесина, придружена с превозен билет (ПБ), без да са попълнени датата и/или часът на търговия. По този начин с един и същ превозен билет неколкостранно може да се превозва незаконна дървесина.

◆ Транспортиране на дървесина с ПБ, без да са попълнени всички реквизити (брой на сортиментите, обем на дървесина, с каква марка са маркирани и др.). За тези нарушения отговорност имат най-вече лицата, упражняващи частна лесовъдска практика и вписани в регистъра по чл. 235 от ЗГ, които издават пре-

возни билети.

◆ Транспортиране на немаркирана с контролна или производствена горска марка дървесина.

◆ Транспортиране на дървесина, придружена с документи, доказващи законния ѝ произход.

◆ Транспортиране на дървесина с документи, на които са поправяни реквизити, най-често датата и часът на търговия, при някои от тях са поправяни неколкостранно.

С Главна дирекция „Специализирани полицейски сили“ към МВР бяха организирани съвместни акции в РДГ - Кърджали, Пазарджик и София, като акцията в ДГС - Ихтиман, бе организирана от служители на Изпълнителната агенция по горите.

През годината с участие на представители на МВР, Прокуратурата, Агенцията „Митници“, Дирекцията за национален строителен контрол, Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури, НАРС „Съюз на ловците и риболовците в България“, Националната агенция по приходите и други бяха извършени съвместни проверки в цехове за преработка и складове за търговия с дървесина, на превозни средства, ловци, риболовци.

На 26 май 2011 г. бе проведено заседание на Националния консултативен съвет. В заседанието участваха представители на Министерството на финансите, Националното сдружение на общините в Република България, Националната агенция по приходите, Главните дирекции на МВР - „Криминална полиция“, „Специализирани полицейски сили“, „Пожарна безопасност и защита на населението“, Столичната община, Ловната асоциация „Български дивеч“, сдружение „Горовладелец“ - Смолян, „Булпрофор“, НАРС-САРБ и други неправителствени организации. Проведени са заседанията на регионалните консултативни съвети.

Със служители от Агенция „Митници“ са проведени две срещи, на които бе постигната договореност за изготвяне на споразумение за сътрудничество между двете агенции.

С представители на Националната агенция за приходите бе проведена среща (през май 2011 г.) за ускоряване на работата по изготвяне на инструкция между НАП и ИАГ.

Във връзка с писмо на ИАГ във всички РДГ бяха проведени съвещания с представители на регионалните инспекции по околната среда и водите, на които бяха изготвени графици, и проведени съвместни проверки по спазване на разпоредбите на Закона за биологичното разнообразие, Закона за защитените територии, Закона за лечебните растения и други.

Основни проблеми при контрола и опазването на горските територии

При продължаващо влошаване на икономическата обстановка в страната заплащането в системата за контрол на дейностите в горите е ниско, което демотивира добри специалисти да започнат работа.

На всички горски инспектори от ИАГ и РДГ са наложени лимити на горивото за служебните автомобили, като на някои места те са много ниски и пречат за нормалното изпълнение на служебните им задължения. Намален е броят на служителите, извършващи контрол при ползването и транспортирането на дървесина и недървесни горски продукти, и се занижи трудната дисциплина на служителите.

Въпреки че на места годишните ревизии през изминалите години се правеха фиктивно, при тях се откриваха много нарушения.

Частни и общински собственици на гори не проявяват загриженост за опазване и стопанисване на своите

имоти. Служителите в ДГС/ДАС, назначени по чл. 188, ал. 1 от ЗГ за предотвратяване и установяване на нарушения в горските територии, са незаинтересовани да извършват тази дейност в негържавна собственост.

Част от служителите в РДГ преминаха на работа в гържавните предприятия по чл. 163 от ЗГ и експертните длъжности, в т.ч. по опазване на горите, в дирекциите останаха незаети. Например в РДГ - Бургас, повече от 3 месеца няма назначен експерт по опазване на горските територии.

Голяма част от нарушенията се извършват от лицата, упражняващи частна лесовъдска практика.

Ниската събираемост на сумите по влезите в сила наказателни постановления създава чувство за ненаказаност у нарушителите и те продължават престъпната си дейност в горите.

Предложения за оптимизиране на дейността

◆ Сформиране на минимум по два мобилни екипа в РДГ, които да извършват превенция и контрол денонощно.

◆ РДГ да създадат бази и/или организация за задържане на вещите, послужили за извършване на нарушения.

◆ Да се извърши пререгистрация на обектите за складиране, преработване и/или търговия на гървесина.

◆ Да се въведе електронен дневник за постъпилата, преработената и експедираната гървесина.

◆ Да се закупи униформено облекло и оборудване за горските инспектори (уреди за нощно виждане, GPS устройства и др.).

◆ Да се повишат лимитите за гориво на служебните автомобили на горските инспектори.

◆ РДГ да организират курсове за повишаване на квалификацията на служителите и да проведат разяснителна кампания на собствениците на негържавни гори за техните задължения по опазването на имотите си от нарушения и защитата от пожари.

◆ Да се повиши възискателността към работата на служителите в РДГ и да се подобри тяхното финансово стимулиране.

Приоритетни задачи и мерки

Трябва да се внедри единна информационна система в system.iag за издаването и отчитането на електронни документи за сеч и транспорт на гървесина. Компютърната система на КГП се нуждае от осъвременяване.

Необходимо е да продължи и да се разшири взаимодействието между институциите за подобряване на съвместната дейност по предотвратяване и разкриване на нарушения, в т.ч.: промяна на Методическите указания за разкриване на престъпления и установяване на административни нарушения в горите; подписване на съвместни инструкции; обмяна на опит с институции от други гържави при опазването и контрола на ползването и търговията с гървесни и негървесни продукти.

Наложително е подобряване на медийното отразяване на проблемите по опазване на горите, ангажиране на обществеността и разпространяване на положителния опит.

Да се търси административнонаказателна отговорност от длъжностните лица при груби и повтарящи се нарушения на законодателството, в т.ч. отнемане на лиценза и отписването от регистъра по чл. 235 от Закона за горите.

Лесовъдска практика

Отговорност и компетентност в управлението на горите

Д-р инж. Ценко ЦЕНОВ - началник-отдел в Изпълнителната агенция по горите

С приемането на Закона за горите предпоставките за осигуряване на устойчиво и конкурентоспособно развитие на горския сектор, в съответствие с принципите за многофункционалното стопанисване на горите, са вече факт.

Опазването и подобряването на състоянието на горите, гарантирането и поддържането на екосистемните, социалните и икономическите функции на горските територии, поддържането на оптималния капацитет на продуктивните функции на горските територии, поддържането на биологичното и ландшафтното разнообразие, постигането на баланс между интересите на обществото и собствениците на горски територии и другите важни цели пред развитието на горското стопанство са в пряка зависимост от обхвата, качеството и ефективността на лесовъдското управление.

Лесовъдски дейности и тяхното утвърждаване в горскостопанската практика

В съвременните условия лесовъдите, които ще стопанисват и управляват горите, получават срочен мандат с възможности да реализират своите познания и идеи за поставяне и решаване на различни цели при управлението и стопанисването на горите. В своята дейност ще могат да се възползват от различните съвременни методи и подходи за оценка, моделиране и планиране на възпроизводството и ползването на горските ресурси. Нормативните условия предлагат възможности за вземане на решения и поемане на отговорности за резултатите от тяхното изпълнение. Всичко това налага в още по-голяма степен необходимостта от познания за функционирането на естествените горски екосис-

теми, от познаването на лесовъдските практики - традиционни и нетрадиционни, от информация за иновативни решения.

Важно условие, с което се дава възможност на стопанисващия лесовъд да се съобразява с природните особености на горите, е необходимостта те да бъдат предварително установени и характеризирани в отделни групи, както и да са изтъкнати факторите, които ги обуславят.

Доброто стопанисване на горите от лесовъдска гледна точка, след влизането в сила на новия Закон за горите, включва разрешаване на следните принципни въпроси:

● Горско планиране

Горското планиране е необходима основа за развитие-

то на горите. Основните елементи на процеса на съвременното планиране включват: инвентаризация, оперативно (стопанско) планиране чрез изготвяне и утвърждаване на горскостопански планове и програми, рамково планиране чрез изготвяне на областни планове за развитие на горите, горска стратегия и стратегически план за нейното изпълнение, изграждане и поддържане на информационна система. Устойчивото развитие на горите днес изисква тяхното многофункционално управление, насочено към оптимално изпълнение на различни и променящи се обществени потребности. Това означава, че изискванията са формулирани и съгласувани с горските стопани, а в процесите на планиране се включват обществеността и заинтересованите групи. При създаването на интегрирани планове за управление участват експерти от различни области, но основната отговорност е на лесовъдите.

Регистрирани лица за лесовъдска практика извършват инвентаризацията на горите, а събраната и достъпна за специалистите информация - физикогеографска, почвена и климатична характеристика; локални почвени и климатични особености; таксационните и лесовъдските показатели и др., е в основата на изготвянето на горскостопанските планове и програми, с които се определят бъдещите насоки и подходи на стопанисване на горите и се гарантира устойчивото им управление. Ролята на лесовъдите при изготвяне на областните планове за развитие на горите е водеща.

● **Залесяване и защита на горските територии срещу ерозия и порои**

Съвременното българско лесовъдство възприема като цел и насока осигуряването на естественото възобновяване, което гарантира запазване на биологичното разнообразие и естествена структура на средата. Ако лесовъдите не се справят възобновяването да стане по естествен начин, се пристъпва към залесяване. То се извършва чрез избор на дървесни видове, съобразени с местонахождението, и чрез използване на система от средства за съхраняване на генетичното разнообразие. Залесяване се извършва и след големи природни нарушения, каквито са например пожарите, ветровалите и други. Дава се възможност след такива природни бедствия първо да се изчака до седем години естествените процеси във възобновяването и едва след това да се пристъпва към залесяване. От друга страна, съвременната лесовъдска намеса за справяне с последиците изисква използването на традиционни, както и различни от традиционните възможности, които отчитат съвременните концепции за естествената динамика на горските екосистеми и природните нарушения.

В Закона за горите са разписани съответните разпоредби, регламентиращи задължението на собствениците да стопанисват горите си по горскостопански планове и програми и да възобновяват гората, както и задължението за изготвяне на технологични планове за залесяване, планиране и организиране на дейностите по залесяване, което да се извършва от компетентни и правоспособни лесовъди.

● **Лесовъдската намеса в горите**

- Лесовъдите извършват маркирането на насажденията, предвидени за сеч и изготвят съответните картенописи, съдържащи информация за техническото планиране на дейностите.

- Те издават писмено позволение за сеч (това е само в правомощията на лице с висше лесовъдско образование) и упражняват контрол по извършването на добива на дървесина до освидетелстване на сечището.

- Лесовъдът прави оценка на проведените сечи в гората и освидетелства сечището или сечищата, което се

удостоверява с надлежно оформен констатилен протокол.

- Тяхната дейност гарантира спазване и прилагане на нормативната уредба за горите и е насочена към съхраняване на горските екосистеми като жизнено пространство за един богат на растителни и животински видове свят чрез действия за здравословно стабилни и разнообразни гори.

Лесовъдите използват горските стопански планове и програми. Те дават насоките за развитие на горите и извършват кратко- и средносрочното планиране на дейностите - позволяват да се определи количеството на възможното ползване на дървесина, насоката на стопанисване, изграждане на горската инфраструктура или дейности по поддръжка и защита.

В плановете и програмите се съдържа информация за количеството и качеството на ресурса, ограниченията в ползването му, за състоянието на възобновителните процеси, здравословния статус и жизнеността на горите, за насоките на протичащите сукцесионни процеси, наличието на мъртва дървесина, състоянието на горските хабитати - обект на опазване, за инвестициите в горска инфраструктура (строителство и ремонт на камионни пътища, извозни пътища, съоръжения - мостове, подпорни стени), за паричната стойност на дървесината и други.

Горските стопански планове и програми, съответстващи на новата организация и изисквания, създават възможност да се постигнат предварително заложи цели. На базата на възприет регулаторен подход чрез горскостопанския план може да се създаде възможност за насърчаване на сътрудничеството между заинтересованите страни чрез оптимизиране на наличните умения и ресурси и свеждане до минимум на администрирането. При водеща роля на лесовъдите горскостопанските планове и програми са ефективни и надеждни, защото в тях са посочени ясни цели и стандарти, осигуряване на непрекъснатото подобряване и прозрачни процедури за мониторинг и докладване на резултатите. Чрез тях се гарантира спазването на определени горски политики в развитието на горите, може да се проследяват резултатите и съответно да се налагат определени санкции, когато те се нарушават. Например в горскостопанския план и програма се включват редица задължителни предписания, които са определени в областните планове за развитие на горите, регламентиран с Наредбата за сечите в горите (ДВ, бр. 64 от 19.08.2011 г.), добрите лесовъдски практики, определените режими на стопанисване и други.

Новата наредба за сечите в горите определя нормативно видовете, методите, условията и реда за провеждане на сечите, правилата за маркиране на насажденията, предвидени за сеч, условията и реда за издаване на позволителното за сеч, системата от режими и мерки за стопанисване на типовете природни местообитания. Тя е важен инструмент за лесовъда и определя рамката, върху която е структурирана цялата лесовъдска намеса в гората.

Това са регламенти за различните видове възобновителни, отгледни, санитарни и технически сечи, методи за трансформация. В нея са определени различни мероприятия, които се провеждат в горите за подобряване на качеството на произвежданата дървесина, подпомагане на възобновяването и опазването на пограса. Посочени са задълженията на лицата, извършващи добив на дървесина, и начините на почистване на сечищата, регламентиран е начинът за отбелязване на

определените за сеч дървета, в т.ч. поставянето на контролна горска марка. В Наредбата се съдържа регламент за документацията при маркиране и редът за нейното одобряване, както и редът и условията за издаване на позволително за сеч.

Въвежда се задължително изискване при издаване на позволително за сеч насаждението да е предвидено в горскостопански план или програма и да е маркирано, да има изготвен карнет-опис, одобрен технологичен план за добив на дървесина и на терена да са трайно обозначени границите на имота. Допълнително за физически и юридически лица, собственици на гори, се изискват документи за собственост и сключен договор с лицето, което ще издава позволителното за сеч. Съществува и възможност за обезсилване на позволителното за сеч, като са регламентирани случаите, при които то може да се извърши. В Наредбата за сечите в горите са определени и лицата, които може да обезсилват позволителни за сеч за всяка конкретна територия.

За първи път Наредбата регламентира позволителните за сеч и протоколите за освидетелстване на сечищата да се издават чрез интернет информационна система.

В Наредбата е включена и система от режими и мерки за стопанисване на горите, попадащи в горските типове природни местообитания, с която се определят общите принципи и режимите на стопанисването им, както и ограничените, позволените и препоръчителните дейности.

Обективната оценка на лесоуъда и оперативната лесоуъдска намеса са в основата на успехите в разширяването на дейностите за производство на дървесина, за защитата на съществуващите естествени гори и възстановяването на деградирани горски екосистеми и за постигане на устойчиво използване на горите.

● Ползване на дървесина и недървесни продукти

Затвърдена е съществена роля на лесоуъда при ползването на дървесина. Той получава писмено позволение за сеч и планира, организира и упражнява контрол върху добива на дървесина, изготвя технологичните планове за добив, издава съпровождащите съответните дейности документи. По този начин се осигурява техническото и технологичното ръководство на дърводобивния процес и се гарантира изпълнението на следните критерии при провеждане на горскостопанската дейност:

- Дейностите по възобновяване, отглеждане и добив трябва да се извършват своевременно и по начин, който не намалява производствения потенциал на териториите, като увреждането на насаждения, дървета и почва се избягва чрез използване на подходящи системи.

- Прилагане на подходящи практики за стопанисване на горите, които включват техники за отглеждане, добив и транспортиране и свеждат до минимум увреждането на дърветата и почвата.

- Планиране, изграждане и поддържане на инфраструктура (пътища, просеки за извоз на дървесина или мостове), която да гарантира ритмични доставки и ползване, като същевременно се допуска минимално отрицателно въздействие върху околната среда.

Известно е, че почвите и дървостойките са основата за дървопроизводството, което налага те да бъдат добре съхранени при извършване на стопанските дейности. В горскостопанската практика ограничаването на повредите от извоза на дървесина е свързано със съгласуване на методите за работа, машините и времето за работа в съответствие с местните условия, концентрация на движението на машините изключително в трасетата, използване на квалифициран пер-

сонал, притежаващ дисциплина на работа, използване на помощни средства (колани, крикове, лостове) и други. При такъв подход на работа са налице положителни въздействия като концентрация на неизбежните повреди по периферията на трасетата за извоз, което намалява повредите върху корените и стъблата на дърветата, запазване на възможно най-малко нарушена производствена площ, което води до по-малко гниене, по-здрав насаждения с по-високи растежни и стойностни показатели.

Всичко това е в пряка връзка с необходимостта от висококвалифициран персонал - технически и производствен. Законът за горите поставя изисквания пред лицата, които ще се регистрират за лесоуъдска практика. Поставя изисквания за квалификация и периодична преквалификация както на лесоуъдите, така и на работниците.

Лесоуъдите изпълняват и съблюдават изпълнението на разпоредбите на Закона за горите и поднормативните документи при реализиране на дърводобивната дейност в горите. Те са гарант, че провеждането на сечите е съобразено с изискванията на екологичните и други функции на горите и опазване на биологичното разнообразие.

● Управление на горите

Създадена е нова форма на управление на държавните гори чрез създаването на шест държавни предприятия. Всяко едно от тях се ръководи от директор, лесоуъд по образование. За горите, собственост на общините, ще могат да се изградят структури, търговски и общински предприятия, които също ще се ръководят от лесоуъди. Собствениците на гори, физически и юридически лица, също са задължени да стопанисват своите гори чрез регистрирани лесоуъди.

С приемането на новия Закон за горите на практика се стартира горската реформа. Това създаде реални предпоставки за изпълнение на следните основни цели пред управлението на горите в България:

- Развитие на икономически устойчиво горско стопанство, базирано на оптимизирани процеси и конкурентното развитие на дърводобивния и дървопроизводителния сектор в България чрез подобряване на продуктивността, осигуряване на средносрочна и дългосрочна конкурентоспособност, справедливо участие и открита конкуренция на всички организации и частни лица от пазара на дървесина в страната и обединени усилия в борбата с незаконните дейности и корупцията в сектора.

- Възможност за реализиране на всички пазарни преимущества при управление на горските територии чрез разширяване на употребата на дървесина, например за биоенергия, възможностите за участие в дългосрочни дейности по управление на конкретна площ (дългосрочни договори при ползване на дървесните ресурси, отдаване под наем на териториите и др.), възможности за други странични (недървесни) продукти и услуги.

- Устойчиво предоставяне на обществени продукти и услуги, например предоставяне на екосистемни услуги и други.

- Поддържане и подобряване на съществуващите горски екосистеми - наред с увеличаването на горското покритие се осигурява възможност за поддържане и подобряване на наличните ресурси, в изпълнение на ангажмента на България към „Натура 2000“, който е оценен с пълното си въздействие върху целия сектор, опазване и подходящо подобрене на горските ресурси и на приноса им към световните въглеродни обмени.

- Развитието на селските райони чрез осигуряване на устойчив брой работници в сектора.

С преструктурирането на горския сектор се разграничиха отговорностите за регулиране от отговорностите за всекидневното управление на горите. Решението и отговорността за управлението, както и контролът по това управление, и в двата случая се осъществяват от лесовете.

● Контрол

Всички лесовете, които осъществяват дейности в горите, са регистрирани в публичния регистър на ИАГ. Те притежават и използват собствени контролни горски марки, осъществяват контрол и имат право да санкционират нарушители по горите в определените им райони (за които са назначени или имат сключени договори за конкретни дейности). Съществена промяна в сравнение с досегашния закон е, че всички лица, извършващи дейности в горските територии, трябва да са регистрирани в Публичния регистър на ИАГ.

Регистрират се всички лесовете, които извършват дейности - в държавните предприятия, общините и частните собственици. По този начин са изравнени правата и задълженията за всички видове собственост.

Редът и условията за регистрация за физическите лица и търговците вече са регламентирани в закона, а не в подзаконов нормативен акт. С новия Закон за горите се променя понятието „лесовъдска практика“, в което досегашните дейности са групирани по следния начин:

- планиране и организация на дейностите по залесяване;
- маркиране на насаждения, предвидени за сеч;
- изработване на задания за горскостопански планове и програми и за инвентаризация на горските територии, задания и проекти, планове и програми за защита срещу ерозия и порои;
- планиране и организация на добива на дървесина;
- планиране и организация на добива на недървесни горски продукти;
- изработване на проекти за горски автомобилни пътища и съоръжения към тях.

Отпада досегашното изискване за трудов стаж, с изключение на дейностите по изработване на задания, планове и програми и проекти за горски автомобилни пътища и съоръжения. Запазва се изискването за лесовъдско образование, което е регламентирано в Закона за горите.

Дейностите по стопанисване на горски територии, добив на дървесина, инвентаризация на горските територии, изработване на планове и програми за управление и развитие на горски територии, както и издаването на съпровождащите ги документи се извършват от търговци, вписани в публичен регистър в Изпълнителната агенция по горите и притежаващи удостоверение за регистрация. В регистъра се вписват и държавните горски и ловни стопанства, когато самостоятелно извършват дейности. Задължително изискване, за да бъдат регистрирани, е търговците да имат сключен трудов договор най-малко с едно лице, регистрирано за упражняване на лесовъдска практика за дейността, която търговецът ще извършва. За дейностите, свързани с инвентаризация на горските територии и изработване на планове и програми за управление и развитие на горски територии, се изисква търговците да имат сключен трудов договор най-малко с три лица, регистрирани за упражняване на лесовъдска практика за дейността, която търговецът ще извършва. Съгласно разпоредбите на закона всички регистрирани досега лесовете, ако отговарят на новите изисквания, се пререгистрират служебно в едногодишен срок

от влизане в сила на Закона за горите. Същото важи и за тези, които са на работа в горските и ловните стопанства.

Предоставено е правомощие за съставяне на актове по Закона за горите на назначените от собствениците лесовете. Същите правомощия са предоставени и на кметовете на населени места в границите на землището на населеното място, за всички горски територии, независимо от тяхната собственост.

Контролът по спазването на закона е възложен на Изпълнителната агенция по горите и нейните структури. Непосредственият контрол върху дейностите, извършвани в горските територии, се осъществява от горски инспектори - служители на Изпълнителната агенция по горите и нейните структури. На тези длъжности се назначават лица с лесовъдско образование. На горските инспектори са предоставени широки правомощия, включително и по Закона за Министерството на вътрешните работи.

Заключения

Интересът към природните ресурси през последните години нараства. Горите покриват 34 % от територията на страната и осигуряват почти същите социално-икономически ползи, колкото и селското стопанство. Те осигуряват ползи за околната среда, икономически и индустриални ресурси от първостепенно значение за цялото общество. Многобройните функции на горите и техните продукти може да дават тласък за енергийните доставки, нисковъглеродна икономика, озеленяване на селскостопанската политика, както и за жизнеността на селските райони. Международната година на горите предложи чудесна възможност за повишаване на информираността за горите и тяхната роля в нашия живот, като се подчертаваше ефективната социална и икономическа полза и загрижеността за околната среда.

Лесовъдите са най-активната част от обществото, която стои зад поддържането на горските екосистеми и развитието на селските райони. Устойчивото управление на горите през десетилетията предлага огромен потенциал за справяне с променящите се предизвикателства. Лесовъдите наред със собствениците на гори (над 1 млн. след реституцията в България) имат важна роля за това постижение.

Надеждата за устойчиво управление е насочена към собствениците на гори, защото разбирането им за ползите, които горите предоставят, се основава на силна лична привързаност и ангажираност към горите, която се предава на поколенията.

Ежедневните лесовъдски дейности в горите са в подкрепа на опазването на почвите и биоразнообразието. Ползването на дървесина от горите в България не превишава годишния прираст, с което се поддържа благоприятна бизнес среда.

Част от нашите гори е в съответствие и с доброволните стандарти за сертифициране, което повишава интереса към дървесните и недървесните горски продукти в тези гори.

Дейността на лесовъдите е важен фактор в съвременните реалности и за развитието на горския сектор. Съгласно новата нормативна уредба изискването за лесовъдска компетентност е основно и е залог за опазване на ресурсите, устойчивост на бизнеса, свързан с горите, смекчаване и ограничаване на климатичните промени и последиците от тях, прилагане на неотложни мерки за адаптация на насажденията в най-чувствителните зони и, не на последно място, принос към развитието на поминъка на местните общности за по-добро качество на живот.

Природните нарушения в планинските гори на България

Гл. ас. д-р Момчил ПАНАЙОТОВ, д-р инж. Георги ГОГУШЕВ, гл. ас. Евгени ЦАВКОВ, гл. ас. Нено АЛЕКСАНДРОВ и д-р инж. Станислав ЛАЗАРОВ

Природните нарушения са събития, които променят напълно облика на части или цели райони от горските екосистеми. Влиянието им върху цялостното стопанисване на горите налага те да се познават по-добре.

Ако прогнозите за затопляне в района на Балканския полуостров в следващите десетилетия се сбъднат, ще се увеличи допълнително рискът от по-силни бури и съответно вероятността от ветровали и ветроломи и често следващите ги проблеми с масово развитие на насекоми. Да се коментира вероятността от нарастване на значението на пожарите при по-чести и силни суши е излишно, тъй като едва ли има лесовъд в България, който не се е сблъсквал с това явление през последното десетилетие.

В световен мащаб доскоро на природните нарушения не се обръщаше значително внимание. Няколко големи събития обаче провокираха сериозен интерес и съответно реакция в лесовъдската общност. Сред най-фрапиращите примери са огромните по мащаби насекомни каламити в САЩ и Канада. Ако се съсредоточим върху Европейския регион, не можем да не споменем известните урагани Vivian и Lothar, които засегнаха значителни по територия гори в Алпите, бурята в Татрите през 2004 г., която предизвика ветровал на територия от 12 000 ха, и бурите в националните паркове на територията на Бохемската гора в Германия и Чехия, които бяха причина за огромни по мащаби ветровали. Още по-големи бяха последвалите короядни каламити, причинени от корояда типограф (*Ips tyrophographus*), които все още не са затихнали и вече са причинили загиването на доминиращите смърчови гървета на територия от десетки хиляди квадратни километри. Разбира се, подобни съби-

тия носят значителни последствия в социален и икономически аспект. Въпреки че режимът на едромасштабните нарушения в горите на България не е изяснен, съществуват достатъчно исторически сведения, че страната ни попада в район на значителна активност на голям брой нарушаващи фактори (вятрър, екстремни суши, повратни студове, снеголоми, пожари). В миналото умишленото опожаряване и едроплощните сечи, които имитират до известна степен природни нарушения, са били честа практика и това със сигурност е повлияло на структурата и строежа на горите.

На българската лесовъдска колегия са познати много примери за значителни природни нарушения. Част от тях са описани в литература, издадена още в началните години на развитието на лесовъдските дисциплини в България. Други са сравнително скорошни и добре познати и на по-младите специалисти и широката общественост. Пример е ветровалът от 2001 г. в Природен парк „Витоша“, който засегна 60 ха смърчови гори в резерват „Бистришко бранище“ и 15 ха в м. Офелиите. След кратък период на сравнително „спокойствие“ през 2003 г. буквално избухна каламитет на корояда типограф, който в условията на необичайно продължителното и сухо лято създаде няколко генерации, и засегнатите територии се увеличиха драстично. Към настоящия момент само в „Бистришко бранище“ от корояда са загинали възрастните гървета на площ над 200 ха, а в целия ПП „Витоша“ са около 400 хектара. Трябва да се признае, че съпоставянето на наблюденията върху динамиката на развитието на каламитета на типографа в резервата и в стопанисваните гори показва, че въпреки интензивните санитарни сечи извън резервата, каламитетът затихна в резултат

на загиването на голямата част от възрастните смърчови гървета на Витоша, както и от регулиране на числеността на корояда от естествените врагове след 2005 година. Друг пример, който със сигурност е добре познат на всеки лесовъд от района на Родопите, е ветровалът в района на „Беглика“. През 1961 г. само за броени минути са повалени горите на територия над 3000 хектара. Засегнати са гори, доминирани от обикновен смърч и бял бор, като общият обем повалена гървесина е над 1 млн. куб. метра. До развитие на насекоми каламитет не се стига, но вероятно това е благодарение на изключително мащабната и бърза намеса за усвояване на повалените гървета. Това е осъществено в рамките на един летен сезон.

Освен негативните ефекти, описаните по-горе събития бяха повод и за редица проучвания, които дадоха възможност да се натрупа значителна информация за това как природните нарушения могат да влияят на планинските иглолистни гори в Европа. Днес лесовъдските колегии в европейските страни признават, че е необходимо да се съобразяваме с природните нарушения и да променим в голяма степен стратегиите си за дейности в иглолистните гори. В много страни вече основна част от лесовъдските концепции е идеята, че **в днешно време най-важно е да се увеличи устойчивостта на горите и способността им да се възстановяват бързо, ако бъдат засегнати от природни нарушения.**

В контекста на съвременните концепции за природосъобразно стопанисване на горите е важно да познаваме добре естествената динамика на природните нарушения в даден район или поне тип горска екосистема. Природните нарушения освен големи (често наричани и катастрофални) може да са греб-

ноплощни и да засягат само отделни части от гаден горски масив. Към големите нарушения се отнасят едроплощните ветровали, снеговали, пожари, лавини, вулканична активност, насекомни калямите-ти. Характерното за тях е, че обикновено предизвикват загиване на по-голямата част от дърветата в склона на гората. При малките нарушения по различни причини отпадат най-често неголеми групи (до няколко декара) дървета. Възможни са и ситуации, при които са засегнати до 30-40 % от доминиращите дървета на сравнително голяма територия. Често в специализираната литература те се наричат „средни по мащаб“ (Hanson and Loriger, 2007).

Основни типове едроплощни природни нарушения

♦ **Ветровали.** В исторически аспект, особено в горите доминирани от обикновен смърч, природното нарушение с най-голямо влияние са ветровалите. Една от основните причини за това е, че обикновеният смърч развива плоска коренова система, която не е в състояние да осигури достатъчна устойчивост на дървото при много силни ветрове. Същевременно са налице и редица примери за райони с доминиране на обикновен смърч и чести силни ветрове, в които не са регистрирани мащабни ветровали. Най-често това са високопланински гори със сложна вертикална структура и повече пространство между дърветата. Обикновено засегнати са хомогенни и относително едновъзрастни „дозряващи“ гори. Например гората в резерват „Бистришко бранище“, която много хора извън лесовъдската колегия считаха за много стара, всъщност е изградена от дървета на възраст между 80 и 120 години, много рядко до 140 години (Панайотов, 2007). Събрани исторически данни за района на Западните Родопи, Рила, Пирин и Витоша показват, че ветровалите съвсем не са рядко явление за планинските гори на България. От 1893 г., когато е първото историческо сведение за ветровали в района на Рилския манастир, до момента в Рило-Родопската област са се случили поне 35 ветровала. Основно са засегнати гори от обикновен смърч, но и бял бор. Обикновено белият бор се смята за вид, който страда от ветроломи, а не от ветровали, но изглежда, че при почвен профил, възникващ развитието на дълбо-

Таблица

Известни ветровали в планинските масиви на Западна и Югозападна България

Година / период	Горско стопанство/ Местност	Планина	Засегната площ, ха
1865-1873	Парангалица	Рила	5.2
1893	Левия бряг на р. Илийна, м. Коджа-Карица	Рила	
1898/1911	Парангалица	Рила	7.3
1902/1911	Парангалица	Рила	3.1
1911	Левия бряг на Рилска река, м. Черешата	Рила	
1929	Осеновската държавна гора	Родопи	
1931	Вищерица, с. Осеново	Родопи	
1933	Бяла река, Разложко	Пирин	
1932	ДГ „Чемберлия“, м. Туювка	Рила	
1939	м. Къоравица	Рила	
1953	Бистришко бранище	Витоша	35
1956	Ветровала	Витоша	
1961	Беглика, Каратепе, Селище	Родопи	3000
1962	Парангалица	Рила	18
1964	ГС - Якоруда, м. Нехтеница, Меча дупка, Трещеник, Бръбрите, Лееве, Даутица, Блатска	Рила	
1972	ГС - Якоруда, м. Куртовска река, Пиздина вода	Рила	50-70
1974	ГС - Якоруда, м. Нехтеница	Рила	
1978	ГС - Сандански, х. Каменица	Пирин	600-650
1982	ГС - Елешница/ Матан дере	Родопи	0.8
1982	ГС - Якоруда, м. Кара тепе и Блатска	Родопи	
1983	Парангалица	Рила	3
1983	Вищерица, Топа, Пилъовица, ГС - Места	Родопи	
1983	ГС - Катунци, м. Чирип и Николовото	Пирин	
1984	ГС - Беслет, ГС - Вищерица	Родопи	300-350
1985	Юндола	Рила	220
1985	ГС - Велинград	Родопи	25
1986	Алеко	Витоша	3.5
1988	ГС - Симитли, Предел	Пирин	8
1996	ГС - гр. Сандански, м. Бождовска река	Пирин	5
1966-1997	Парангалица	Рила	9.3
1997	м. Синаница, Маяница	Пирин	80-100
1997	м. Сенокос	Пирин	
1997	м. Беслет	Родопи	
2000	ГС - Катунци, м. Горен Калугер	Пирин	
2001	Бистришко бранище	Витоша	60
2001	м. Офелиите	Витоша	12.5
2005	ГС - Места, Вищерица	Родопи	30
2008	ГС - Якоруда, Бръбрите, Лееве, Блатска, Даутица	Рила	12

ка коренова система, и този вид също е податлив на поваляне заедно с кореновата плоча. Като имаме предвид, че най-често засегнатите гори са сравнително едновъзрастни, над 60-70-годишни и че всъщност в момента в нашите планини такива са голяма част от смърчовите гори, рискът от големи повреди от ветровали се увеличава значително. Следователно е наложително да се дискутира по-

вече този проблем и възможните действия за увеличаване на устойчивостта на смърчовите гори. В това отношение е добре да споменем изводите от скорошно проучване за цялостния режим на природни нарушения в биосферния резерват „Парангалица“ (Panayotov et al., 2011). Това е една от най-добре запазените нестопанисвани смърчови екосистеми в Европа, която е

(Продължава на стр. 20)

АРЕНА НА АКТИВЕН СНЕГОЛОМ

През есента на 2011 г. и първите месеци на зимата на 2012 г. в Държавното горско стопанство - Средец (териториалното поделение на Югоизточно държавно предприятие - Сливен) бяха констатирани масови повреди на дървостойките вследствие на ранен снеговалеж, съпроводен със силни ветрове. Снеговалежът от мокър сняг на 16 и 17 октомври продължи без прекъсване две денонощия. Всички широколистни насаждения по това време на годината се намират в облистено състояние и короните на дърветата задържат мокрия сняг. Неблагоприятното съчетаване на тези фактори доведе до масови поражения в различна степен на дървостойките, предимно широколистните - от снеготом и снеговал, както и комбинация от двете. Степената на повредите бе в пряка връзка с конкретните таксационни показатели, местоположението и релефа на всяко насаждение. Засегната площ обхваща приблизително половината от териториите на ДГС - Средец, но пораженията са основно в районите с по-голяма лесистост и на по-голяма надморска височина.

Непосредствено след снеговалежа ДГС - Средец, предприе съвместни действия с Пътното управление на града, Общината и Районната служба „Пожарна безопасност и защита на населението“ по отстраняването на пречупени и паднали върху основните асфалтови пътища на територията на общината дървета. Тези пътища и прилежащите им сервитутни ивици бяха почистени до средата на ноември. След това служителите на стопанството продължиха почистването на основните (стабилизиращи и черни) горски пътища. Подкрепа ни бе оказана от членовете на ловните дружини по населени места, от ползвателите в предоставените за стопанисване на дивеча ловностопански райони, както и от някои дърводобивни фирми, които имат обекти, в които се водеше сеч по това време. Рабо-

Пораженията в иглолистните насаждения

Пораженията в широколистните насаждения

тата по окончателното разчистване на всички горски пътища продължи и през първите месеци на 2012 година.

Държавното горско стопанство - Средец, се намира в заключителната част на главна лесоустройствена ревизия и изработката на нов горскостопански план. Изпълнител на лесоустройственото проектиране е „Агролеспроект“ ЕООД. По време на обилния снеговалеж беше приключила теренната работа по таксирането на насажденията и изготвянето на черновите на таксационните описания. В резултат от нанесените поражения върху дървостойките информацията от първата инвентаризация и проектиране стана неактуална и беше извършена повторната инвентаризация на терена и бе уточнен размерът на повредите в засегнатите насаждения. Повторната инвентаризация се проведе от средата на ноември до средата на декември от две лесоустройствени групи към фирма „Агролеспроект“ ЕООД и от служители на стопанството. Резултатите от повторната инвентаризация констатираха необратими повреди в различна степен, като те варират от 10 до 100 % за различните насаждения. Пораженията са върху обща площ от 13 418.3 ха, от които 6725 ха държавни горски територии и 6693.3 ха общински горски територии. Необратимо повредената дървесина е в размер около 219 000 м³, в т.ч. 125 000 пл. м³ стояща маса от държавни горски територии и 94 000 пл. м³ стояща маса от общински горски територии.

Предвид необходимостта от спешно усвояване на повредената и повалената дървесина бяха задействани за санитарни сечи множество иглолистни и най-вече широколистни насаждения. В резултат от това бе констатирано нарастване на ползването през десетилетието по горскостопански план от държавни горски територии с 64 900 пл. м³ стояща маса и с 53 070 пл. м³ от общински гори, или общо с 117 970 м³ спрямо планираното при първата инвентаризация.

Непосредствено след получаване на първите коригирани таксационни описания от лесоустройствено ръководството на ТП ДГС - Средец, предприе незабавни действия по маркиране на повредени иглолистни и широколистни насаждения, подходящи за зимна работа. Направена бе съответната промяна в КЛФ за 2012 година. Бяха формирани 4 обекта, като изпълнението на дейностите в тях беше възложено на процедури, проведени на 31.01.2012 година. През следващите години ще се работи изключително в повредените насаждения и с ускорени темпове ще се цели усвояването на повредената дървесина преди влошаване на качествата ѝ. Ще се търсят алтернативни методи и начини за по-бързото ѝ усвояване. Съществува опасност от каламитетно развитие на дървесинояди и корояди, както и на последващо съхнене на някои от обратимо повредените стъбла в насажденията.

Снимките са предоставени на списанието от инж. Явор Пенков от групата за лесоустройствено проектиране на „Агролеспроект“, работила в ДГС - Средец

Инж. Димитър ЯНКОВ
директор на ДГС - Средец

КАКВО НИ ПОКАЗАХА ЛАВИНИТЕ В РИЛА?

В началото на февруари в горски терени в Рила паднаха две лавини, които ясно напомнят за мощта на това явление и влиянието му на горите и хората. Особено за тези лавини е, че и двете стартираха от зони на пожарища, които не са залесени.

Докато лавината на Мальовица нанесе сравнително малки щети на дървесната растителност, но за сметка на това затрупа една от най-популярните туристически пътеки в Рила и постройката на водохранилището за туристическия комплекс, лавината в местността Картала, над Благоевград, унищожи голямо количество дървета и напълно блокира шосейния път за Туристически център „Картала“. Тъй като и двата случая засягат косвено или пряко горската колегия, смятаме, че е редно да им се обърне внимание.

Конкретната причина за падането на лавините е метеорологична. След студените и валежни януарски дни, при които в тази част на Рила се натрупа значително количество сняг, на 4 февруари във високите части започна затопляне, причинено от силен югоизточен вятър. На най-високата точка на България, вр. Мусала, температурата бързо се покачи от -16 на -8°C, а на хижа „Мальовица“ (1950 м н.в.) са отчетени и положителни температури. Подобна промяна на времето почти винаги предизвиква висока лавинна активност поради натежаването на снежната покривка, стартиране на процеси на топене на снега и протичане на вода в снежните слоеве. В случая обаче критичен фактор се оказа растителната покривка. Теренът, от който падна лавината в Мальовишката долина, до преди 10 години бе покрит от гъсто клеково съобщество с единични големи дървета от бяла мура и обикновен смърч. Те успешно задържаха снеж-

Мальовица, склонът, по който е паднала лавината

ните маси и предотвратяваха свличането им. След пожара през 2000 г. този терен на практика остана обезлесен, покрит с обгорели остатъци от стъблата и високи тревы. Остатъците от стъблата сами по себе си имат защитен ефект, но той е сравнително кратък (под 10 години) поради изгниването и пречупването им. Мерки за залесяване на територията не са предприети от администрацията на НП „Рила“. Същевременно няма и естествено възобновяване. Поради суровите условия на средата в зоната на горната граница на гората подобно възобновяване е бавен процес и често минават над 30-40 години, преди клекът и бялата мура да успеят поне частично да възстановят горския облик. В пожарища процесът е допълнително забавен поради липса на близкостоящи майчини индивиди, които да разпръскват достатъчно семена.

Подобен е случаят и в м. Картала. Там низов пожар през 2008 г. унищожи част от дърветата и напълно изгори хвойната и зановеца. Теренът бе покрит от житни тревы, които образуват високи туфи. От гледна точка на задържане на снежните маси това е една от най-неблагоприятните покривки, тъй като тревите полягат и на практика са изключително хлъзгав субстрат, който почти не се свързва със снега. Мерки за залесяване отново не са взети, като това вероятно се дължи на желанието на администрацията на НП „Рила“ да не се допуска намеса на хора след конкретното природно нарушение.

И двата случая показват, че независимо от други фактори, при риск от възникване на лавини или свлачища, които могат да загрозят туристически обекти или инфраструктура, трябва да се предприемат мерки за залесяване на оголени по една или друга причина стръмни склонове във високите части на планините. В противен случай, освен загуби за горския фонд и финансови загуби за други сектори, се рискува и човешки живот. Само благодарение на късмет по време на падане на лавините не е имало хора и няма пострадали.

За необходимите мерки за залесяването и конкретните методи и избор на дървесни видове е редно да се ползва богатият опит на българската лесовъдска колегия, натрупан от направеното в зоната на горната граница на гората. За осигуряване на защита до израстване на фиданките са необходими и временни технически съоръжения. Опитът на алпийските страни показва, че дори сравнително прости дървени конструкции могат успешно да задържат снежните маси за период от 30-40 години и да дадат възможност за укрепване на културите и формиране на изпълняващи функциите си защитни гори.

**Гл. ас. д-р Момчил ПАНAYOTOV
Катедра „Дендрология“ на Лесотехническия университет**

Лавинният конус на шосето в м. Картала. В най-дълбоката си част отломките са с височина над 4-5 метра

Начало на операцията по разчистване, с риск за здравето и живота на работниците в случай на падане на нова лавина

(Продължение от стр. 17)

направила впечатление още на първите посетители на XX век (Ж. Георгиев, 1933). В бр. 5/2010 г. на сп. „Гора“ вече разказахме за някои впечатляващи данни от тази изключителна екосистема. Проучването показва, че в рамките на последните 150 години ветровалите са били доминиращото природно нарушение и голяма част от горите са били повлияни от тях. Същевременно най-големият ветровал е бил добре известният от 1962 година. В резервата той засяга сумарно 18 ха (до 10 ха в една площ), а извън него приблизително 40 ха на няколко отделни склона в Бистришката долина и около 9 ха над м. Семково. Това не е малка територия, но в сравнение с ветровалите в „Беглика“ или „Бистришко бранище“ разликата е очевидна. Вероятно сред причините бурята от ноември 1962 г. да не предизвика по-големи поражения е, че всъщност гората в „Парангалица“ е била с доста сложна структура на ландшафтно ниво.

Гората може да се опише като една сложна мозайка, в която в съседство са разположени участъци с напълно различен строеж. Често сравнително едновъзрастни - 150-годишни гори, граничат директно с по-стари гори с дървета с различни размери и възраст и едновременно с това граничат и с по-млади гори, които са резултат от по-близко във времето природно нарушение. Нерядко между участъците, доминирани от обикновен смърч, се срещат групи от офика, трепетлика или бреза. Това са видове, които обикновено формират по-гъсти групи след природни нарушения и постепенно се изместват от обикновения смърч, който се възобновява изключително успешно под тяхната защита. Друг „урок“ от „Парангалица“ е, че дори когато доминиращият етаж от възрастни смърчове е сериозно засегнат от силни ветрове, гората се възстановява сравнително бързо. Причина за това е, че обикновено вече са били налице поне една-две генерации от млади дървета, които са се развивали в сянката на исполините и буквално са чакали тяхното загиване, за да заемат мястото им.

♦ **Насекомни каламитети.** Подобно на ветровалите и при насекомните каламитети най-уязвими са сравнително едновъзрастните гори с един доминиращ вид. Много често насекомите предпочитат

дървета от точно определен дървесен вид и в определена фаза на развитие. Например короядът типограф напада дървета от обикновен смърч със сравнително дебела кора на възраст над 40 години. Нерядко дърветата са предварително отслабени от наранявания, загиване от развитие на коренова гъба или неблагоприятни условия на средата като например продължителни засушавания. Случайното се в ПП „Витоша“ е много ясен пример за това до каква степен един насеком каламитет може да засегне горите в даден регион. Допълнителен фактор, който трябва да отчитаме, е, че топлите и продължителни лета, които не са рядкост през последните десетилетия и според прогнозите ще бъдат по-чести в бъдеще, са предпоставка за размножаване на насекомите и дори за формиране на няколко генерации. В такива случаи числеността на популацията им става толкова голяма, че нападат и дървета, които в нормални ситуации биха избегнали. Ако трябва да потърсим пример от природата, отново „Парангалица“ е един от най-добрите. Въпреки няколкото по-големи ветровала (над 3 ха) и множеството малки (под 1 ха), до истински каламитет на корояди не се е стигнало. Ако за ветровала през 1962 г. може да се дискутира дали изяснението на повалените дървета не е спомогнало за липсата на каламитет, защо такъв не е имало след ветровала през 1983 г. и множеството по-малки ветровали след това, когато дървесината не е изнасяна? Възможните причини са две. От една страна, короядите винаги са присъствали в тази гора и непрекъснато е имало малки петна от засегнати дървета. Това потвърждават и записките на д-р инж. Желязко Георгиев и проф. Методи Русков, които са сред първите лесовъдци, посещавали „Парангалица“ през 30-те години на XX век, данни от лесоустройството през 1966 г., снимки от 70-те години от архива на директора на Горското стопанство в Благоевград по това време инж. Никола Атанасов и наши наблюдения от последните години. Постоянното присъствие на корояди със сигурност поддържа и популация от техни естествени врагове като птици, вируси и паразити. До известна степен те са в състояние да регулират популацията на короядите. От друга страна, е много вероятно голяма роля да играе сложната структура на гората на

ландшафтно ниво. Мозайката от участъци с различни по възраст и размери дървета, както и присъствието на други дървесни видове, затрудняват бурното развитие на корояда типограф. Дори и да се стигне до такова, наличието на изключително голямо количество погрозост и млади дървета в оформилите се почти навсякъде котли ще е гаранция за бързото възстановяване на горите.

♦ **Лавините** са природно явление, върху което лесовъдските действия могат да повлияят в много малка степен. Когато става дума за заплахата от тях, ролята на стопаните на гората е по-скоро превантивна. Те трябва да разпознават потенциално опасните участъци и да не допускат строителство в тях и дейността в горите, които може да са предпоставка за последващо увеличаване на риска от лавини (например отваряне на големи празни пространства и просеки по посока на склона). Въпросите, свързани с опасностите от лавини в горите, са разглеждани в бр. 4/2011 г. на сп. „Гора“.

♦ **Пожарите** безспорно са най-добре и най-отдавна познатото на лесовъдите в България природно нарушение. По-често те засягат по-ниските планински райони, но някои исторически сведения ни припомнят, че са потенциално опасно явление и във високопланинските гори. В записките на Константин Байкушев от първите му посещения в Пирин се споменава за голям пожар в Бъндеришката долина в средата на XIX в., който с месеци не е бил напълно погасен. Скорошно проучване на Яница Тодорова потвърди тази информация и даде сведения за мащабен пожар в района още в края на XVIII век. Сред първите по-конкретно споменати в различни източници големи пожари са тези в м. Баталач (Велинградско) през 1891 и 1905 г., Беловската и Баташката общински гори през 1891 г. и в м. Сребровръх (Велинградско) през 1918 година. Възможно е те да са запалени умишлено, но е факт, че в огнената стихията са погълнати възрастни смърчови гори на обща площ над 4000 хектара. Според Байкушев през периода 1903-1911 г. турските гранични власти са опожарили големи горски площи в Родопите. През 30-те години на XX в. пожари са бушували над с. Говедарци (Рила), в района на Велинград и в Голяма Джинджирица (Пирин). Налице обаче са редица други следи, които по-

казват, че пожарите са били често явление в недалечното минало. Освен осеяните с възлени склонове не трябва да пропускаме и структурата на самите гори. Съвсем основателно е изказаното в миналото предположение, че големите територии, доминирани от бял бор и особено участъци с бреза, които се срещат на много места в зоната на горната граница на гората на Рила вместо типичните за тази зона гори от бяла мура и обикновен смърч, са следа от стихийни пожари. Сред най-скорошните примери е пожарът в района на Централната планинска школа „Малъовица“ над с. Говедарци (Рила), който погълна през изключително сухото лято на 2000 г. над 350 ха високопланински гори и клекови формации.

Дългосрочни мерки за намаляване на риска от значителни щети от природни нарушения

♦ **По-разнообразни по структура и състав гори.** Най-уязвими са сравнително едновъзрастни гори с доминиране на един дървесен вид. До голяма степен можем да намалим риска от сериозни щети, ако работим за трансформиране на тези гори в структурно по-разнообразни. На местата, които са доминирани от един дървесен вид (например обикновен смърч), е необходимо да се толерира и присъствието на други видове. Ако това е труднопостижимо за целия участък, може да се работи в посока на толериране на присъствието на други видове на групи. Много важно е да се цели по-голямо разнообразие на хоризонталната, вертикалната и възрастовата структура на гората. Това може да бъде постигнато чрез прилагането на природосъобразни лесовъдски системи, т.е. лесовъдски въздействия, основани на природната динамика на гората. Добре известно е, че с най-голяма обща устойчивост и стабилност се отличават горите във фазата на зрелост. По-малко известно е обаче, че в насажденията от дълговежни достатъчно жизнени (сенкоиздръжливи и побавнорастящи късносукцесионни) видове тази фаза започва на 80-100 години и без лесовъдска намеса може да продължи 200 и повече години. Това позволява удължаване на турнуса на сеч, прилагането на възобновителни сечи с дълъг възобновителен период и превръщането им в разновъзрастни посредством прилагането на изборни и дългос-

рочно-постепенни сечи. **Ключов елемент в дългосрочната устойчивост на горите е да се поддържа условия за наличие на подраст.** При изключително силни бури ще има поражения независимо от структурата на гората, но ако е налично т.нар. предварително възобновяване, гората ще може да се възстанови по-бързо от повредите. Например в рамките на ветровала и каламитата в резервата „Бистришко бранище“ единствените участъци, на които гората вече възстановява своя облик, са такива, в които са оцелели групи от налични малки дървета от обикновен смърч, обикновен бук, офика, обикновен и планински явор. **За успешното възобновяване при по-високопланински терени често е необходимо наличието на мъртва дървесина.** Освен по литературни данни в това сме се убеждавали и при изследване на стари смърчови, беломурови и черномурови гори в България. Често в тях единствените групи от поници и фиданки се намират върху мъртва дървесина в напреднали стадии на разпадане. За да достигне такъв стадий, дървесината често трябва да престои на терена над 20-30 години, от което следва, че е необходимо планиране на непрекъснато оставяне на определени количества - минимум 10 % от запаса на насаждението, като мъртва дървесина. Осигуряването на такова количество мъртва дървесина с подходящи характеристики може да се осъществи лесно, като при сечи клоните се разпръсват, а не се трупат върху пълновете, на терен се оставят секции с повреди и загнивания или цели стъбла с ниска стойност. Ясно е, че не може да се очаква всички гори да се стопанисват като изборни. По ред причини са налични участъци, на които това е труднопостижимо. В много случаи би било достатъчно **да е налице по-сложна пространствена мозайка, при която участъци с млади дървета граничат с по-стари, разновъзрастни, смесени.** Редно е да се замислим **как бихме действали при възникване на природно нарушение.** В Европа вече се говори за необходимостта от планиране на подобни действия. Някои от въпросите, свързани с възстановяване на засегнати от големи природни нарушения гори, са обстойно разгледани в бр. 9/2010 г. на сп. „Гора“. Тук ще се

▲ Пример за отлично възобновяване по границата на по-ниските части на ветровала от 1962 г. в резерват „Парангалица“. До голяма степен то се дължи и на предварителното наличие на голямо количество подраст в разновъзрастната гора

▲ Дори най-високите части от ветровала от 1962 г. в резерват „Парангалица“ са възобновени. На по-големите надморски височини възобновяването не е равномерно и често протича на групи върху останала мъртва дървесина или обърнати коренови плочи

▲ Група от подраст, който се развива в корояден участък в резерват „Бистришко бранище“. Той е укрепнал още преди природното нарушение

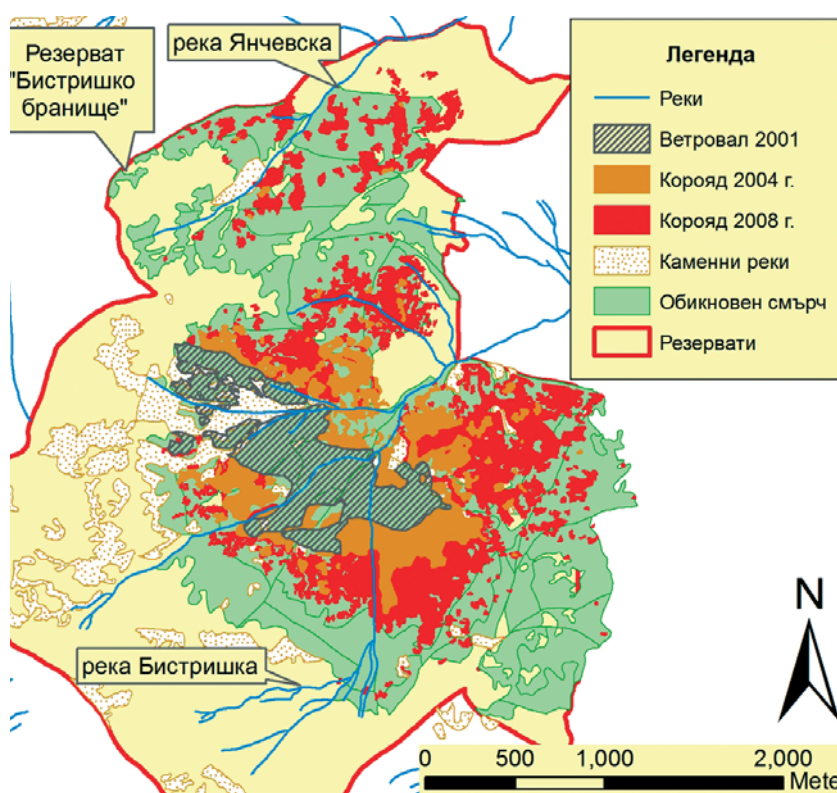
спрем на някои основни моменти.
♦ Опитът от насекомни каламитети показва, че ефективни са само много бързите действия. Отсичането на напълно сухи дървета не ограничава насекомите, защото те вече са напуснали дървото. **Най-ефективно е отсичането на дърветата в момента, когато са силно нападнати, и моменталното отстраняване на кората** (т.е. използването на нападнати дървета като „ловни дървета“). Разпознаването на тези дървета може да стане по пожълтяването на иглиците, множеството смолни изливи по кората и други. Този въпрос е разгледан в бр. 2/2011 г. на сп. „Гора“.

При наличие на повалени от ветровал дървета, ако не може да се организира тяхното бързо изнасяне, трябва да се направи поне опит за обелване на кората или прорязване в кората на успоредни канали. Бихме искали да обрнем внимание и на голямата роля на мъртвата дървесина за биоразнообразието. За съществуването на редица редки и застрашени видове е необходимо наличие на разнообразна като качество и състояние мъртва дървесина. Въпросите за значението на мъртвата дървесина в горите са разгледани в бр. 6-7/2011 г. на сп. „Гора“.

♦ Трябва да сме готови да приемем факта, че в рамките на европейската политика за защита на природата при събития в защитени територии ще сме силно ограничени. Според категорията на защитената територия отделни действия може да са възможни, но за бърза реакция е необходимо предварително лесовъдите в района да са добре запознати със законовата рамка и възможните мероприятия, и съгласуването им със съответните институции. В случаите, когато не можем да си позволим намеса, трябва да се замислим какво развитие може да се очаква, възможно

▲ Оцелели групи смърчове в корояден участък в резерват „Бистришко бранище“. Повечето са по-млади групи дървета, които са се формирали след възобновяване в естествено образували се котли през 50-те години на XX век

▲ Обща карта на ветровала от 2001 г. в резерват „Бистришко бранище“ и развитието на каламитата от корояда типограф към 2004 и 2008 г. Картирането е базирано на сателитни снимки. Вижда се, че има големи незасегнати участъци в зоната на горната граница на гората и по билата. В тях като цяло гората е била по-млада, като понякога това се дължи на предишни природни нарушения като ветровала от 1953 година

ли е прехвърляне на проблема към други територии (например при случай с насекомни каламитети) и какво следва да се направи тогава.

♦ Необходима е комуникация с обществеността при ситуации на природни нарушения. Често се чуват сериозни нападки към лесовъдите. Най-доброто решение е поднасяне на адекватна и разбираема информация на обществеността. Не бива да се забравя, че природните нарушения често имат

положителен ефект върху биоразнообразието в даден район. Дава се възможност за развитие на потиснати до момента растителни видове, някои от които са редки и приоритетни за опазване. Пример е планинският явор (*Acer heldreichii*) в „Бистришко бранище“, който в настоящия момент се „възползва“ от отсъствието на големите смърчове и е много вероятно да увеличи участието си. Това вече е отчитано след предишен ветровал през 1953 г. в района. Непроходимостта в същия резерват се оказа положителна и за популациите на някои видове диви животни като кафявата мечка, която трайно се завърна на тази територия. Проучванията от Бохемската гора показват, че след

каламитета от корояда типограф са засечени редица редки дървесни видове, които преди това са отсъствали в гората. **Тези и други факти трябва да се изложат с добре подготвени и адекватно илюстрирани информационни табели на местата, в които туристите имат видим контакт с територията на природното нарушение.** Информация към обществеността може да се изнася чрез брошури, пресконференции и специално подготвени информационни събития.

Природните нарушения ще са все по-често съпътстваща ни и дискутирана тема в бъдеще. Затова и лесовъдската колегия трябва да им обръща повече внимание. Би било полезно да се припомни натрупаният от поколения български лесовъди опит. По-доброто разбиране на значението на природните нарушения не е възможно и без изучаване на техния исторически режим. Голямо затруднение в това отношение е липсата на систематизирани архиви. Нека тези, които имат спомени или знат за други нарушения, особено в по-стари периоди, да ги споделят с нас.

ЗДРАВΟΣЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ГОРИТЕ през 2012 година

**Инж. Стефан БАЛОВ - държавен експерт по защита на горите
в Изпълнителната агенция по горите**

Лесопатологичното обследване на горите дава основание да очакваме, че здравословното им състояние през 2012 г. ще бъде добро. Предвижданията на лесозащитните станции за очакваните нападения от вредители, болести и други повреди в горите през тази година са обобщени достатъчно рано, за да могат да бъдат взети съответните мерки. От проведените лесопатологични обследвания се установява, че през 2012 г. засегнатата от вредители и повреди горска площ възлиза на 971 240 дка, което е 2.59 % от общата залесена площ в страната. В приблизително 349 346 дка, или в 36 % от общо засегнатата площ, е необходимо да бъдат проведени мероприятия.

Болести и насекомни вредители в иглолистните гори

Борова процесионка. И през тази година вредителят ще бъде най-разпространен в боровите гори. Нападнатите площи са 152 396 дка, от които определени за борба са 25 743 дка, от тях за авиоборба - 19 380 дка (13 000 дка са предвидени за авиохимично и 6380 дка за авиобиологично третиране). На механична борба подлежат 6363 дка, а за извършване на мониторинг е предвидено задължително залагане на феромонови уловки по границата на разпространение на вредителя. Възможно е в бъдеще разширяване на ареала в района на РДГ - Стара Загора, и в някои от проходите в Стара планина, поради наличието на обширни масиви от борови култури. Този вредител е много опасен и за човека, затова в горите в паркове, в курорти и близо до урбанизирани територии е необходимо провеждането на борба и при по-ниска плътност на вредителя.

Предвижда се площите за борба срещу борова процесионка общо за страната да останат относително постоянни през следващите години.

Борови листни оси. Като листогризеци вредители по боровите култури те са много опасни при висока численост. Засегнатите от тях площи са 56 921 дка и почти всичките са в района на ЛЗС - София. За борба се предлагат само 5214 дка, от които 5110 са предвидени за авиобиологична борба през пролетта.

Не се очаква нарастване на площите, нападнати от бороволистните оси.

Корояди. Това са най-опасните вредители по стъблата на иглолистните видове - при бора това са върховият корояд, големият и малкият горски градинар и шестозъбият корояд, а при смърча - типографът и халкографът.

Засегнатата от корояди и други стъблени вредители площ през 2012 г. във всички иглолистни насаждения в страната е 2250 дка, като 441 дка са предвидени за борба.

Набелязаните мероприятия включват извеждане на санитарни сечи и залагане на ловни дървета, а за проследяване на развитието на процеса - на феромонови уловки.

При бора най-опасен вредител по стъблото е върховият корояд, а за смърча типографът.

Не се очаква съществено намаляване на нападенията от корояди, като най-много те ще бъдат в естествените насаждения и културите от бял и черен бор. По-ограничен ще бъде броят им в смърчовите гори.

Съхнене на белия и черния бор. Засегнатите площи са 8988 дка, а за санитарни сечи се предвиждат 4276 декара. В сравнение с предишните години площите със съхнене на белия и черния бор многократно са намалели.

При влошаване на климатичните условия и подобряване на условията за разпространение на фитопатогенни гъби съхненето по боровете ще продължи и през следващите години.

Съхненето на дугласката е намаляло многократно и за 2012 г. се посочва площ само един декар, а за смърча - 182 дка, от ко-

ито 178 дка за санитарни сечи.

Болести и насекомни вредители в широколистните гори

Гъботворка. Общо засегнатите горски територии възлизат на 382 411 дка и сега това е най-широко разпространеният вредител в страната. През 2012 г. се предвиждат 165 917 дка за авиохимична и 92 471 дка за авиобиологична борба. Всичките силнонападнати от този вредител площи са в източните райони на страната. Необходимо е да продължи мониторингът на гъботворката във всички засегнати площи. Извършената успешна интродукция, аклиматизация и последващо разпространение в много райони на страната на гъбата *Entomophaga maimaiga* - ентомопатоген на гъботворката, до голяма степен ограничи и забави разпространението на вредителя в голяма част от насажденията. При определени обстоятелства това ще доведе до по-бързо затихване на нападението от гъботворката, намаляване на разходите за борба и запазване на биологичното разнообразие в горските екосистеми.

Педомерки и листозавивачки. Срещат се в широколистните гори повсеместно. Тези вредители са под постоянно наблюдение чрез лесопатологичния мониторинг поради голямото им размножаване през определени периоди. В прогнозата за 2012 г. са посочени 215 633 дка, засегнати от тези вредители. На основата на резултатите от лепливите пояси и фотоеклекторите в лабораториите на лесозащитните станции ще се определи окончателно степента на нападение от тях.

Златозадка. Както гъботворката, така и златозадката периодично изпада във фаза на масово размножаване (каламтитет). Успешно презимувалите в зимните гнезда гъсеници причиняват обезлистване през пролетта. Последният каламитет приключи през 2000 г., през която са установени само слабонападнати площи в размер на 1323 декара. Първични огнища на вредителя са крайпътните дървета, градини и дворове с овощни дървета. През 2012 г. не се очакват силни нападения и повреди в горите от златозадка.

Дъбова процесионка. Посочени са 1165 дка слабо нападнати насаждения от дъбова процесионка. Не се предлагат площи за борба. Този вредител предизвиква силни алергии у хората и постоянно се следи от лесозащитните станции, въпреки че в гората не нанася големи повреди.

Тополов листояд. През 2011 г. нападнатите от този вредител топови култури са 3000 декара. Нападенията са особено опасни за младите фиданки на възраст от 1 до 3 години. Може да причини значителни обезлиствания. Повреди от тополов листояд се наблюдават всяка година. През 2012 г. се предвижда извеждане на наземна химична борба на площ 2027 декара.

Тополов цигарджия. Този вредител също засяга листата на тополите от различни клонове и възрасти, но преобладават слабите нападения. Очаква се и през 2012 г. да има топови култури с нанесени повреди от него на площ 1569 декара. Не се предвиждат мерки за борба през годината.

Малка тополова стъклянка и малък тополов сечко. Тези вре-

дители са много опасни и нанасят значителни повреди и загуби в тополовите култури. Засегнати са 973 дка от стъкланката и 574 дка от малкия тополов сечко. Тези вредители са повсеместно разпространени при тополите и за да не се допуснат стопански загуби, се предвижда извеждането на наземна химична борба върху 595 дка, нападнати от стъкланката, и 570 дка - от сечкото. Предвиждат се и 100 дка за механична борба срещу малката тополова стъкланка.

Други вредители по горите. В тази група са включени вредители с много малко икономическо значение и малки площи за борба. В силнонападнатите площи се предвижда механична или химична борба с наземна техника. От общата нападната площ - 576 дка, 215 дка са предвидени за наземна химична борба и 30 дка за интегрирана борба.

Съхнене на дъб. През последните години намаляват площите, засегнати от съхнене, при цера и другите видове дъб. За 2012 г. те са 13 427 дка с дъб и 10 247 дка с цер. За санитарни сечи се предлагат 7154 дка с различни видове дъб и 2431 дка с цер.

Съхнене на бука. Изследванията показват, че представители на *r. Nectria* са най-честата причина за образуване на некротични рани и ракови образувания по стъблата на бука и последващата поява на суховършии и съхнене.

През 2012 г. засегнати от съхнене са 1449 дка, като 81 дка са предложени за санитарни сечи.

Съхнене на тополата. От общо засегнатата площ 842 дка се предвижда извеждане на санитарна сеч на площ от 693 декара. За да не се допуска засилване на съхненето на тополите преди достигане на турнуса на сеч, е необходима добра профилактика, която включва избора на подходящи клонове тополи за всеки отделен тип месторастение и спазването на карантинни мерки при производството на посадъчния материал.

Съхнене на други дървесни видове. Други широколистни видове, засегнати от съхнене, са акацията, ясенът и други. Площите са малки и част от тях са включени за санитарни сечи.

Факторите, които причиняват заболявания и съхнене в широколистните гори, в много случаи са непредвидими, което дава основание да се очаква, че те ще бъдат наблюдавани и през 2012 година.

Абиотични повреди. Общо за страната пострадалите насаждения са 93 836.3 дка, от тях 22 517.3 дка са предвидени за санитарни сечи. Установената при лесопатологичното обследване засегната от **пожари** площ е 14 150.2 дка, като 13 663.5 дка са предвидени за санитарни сечи през годината.

Повреди от дивеч и гризачи. За борба срещу дивечови повреди са предвидени 273.2 дка, от които 216 дка за наземна химична и биологична борба и 36 дка за механична борба.

Вредители, болести и други повреди в горските разсадници. Лесозащитните проблеми в горските разсадници заслужават особено внимание. Производството на посадъчен материал от един и същ вид в продължение на много години в едни и същи разсадници създава условия за появата на епифитотии и масовото намножаване на насекомните вредители. Климатичните аномалии - късни пролетни мразове, летни градушки и ранно есенно застудяване, водят до повишаване на загубите и влошаване на здравословното състояние на фиданките. Спазването на правилна агротехника до голяма степен може да неутрализира вредните влияния на екстремните абиотични въздействия. Нападенията от насекоми и повреди от заболявания и от абиотични причини се очакват и през 2012 г. на обща площ 3172.5 декара. Мерките за борба са изстребителни - при поява на насекомни вредители, и профилактични - за предпазване от заболявания и абиотични повреди.

Плевелна и паразитна растителност. Общо 1112 дка са насажденията, засегнати от паразитна растителност. Не са предвидени площи за борба. Мероприятията срещу плевелната растителност се планират върху 850 дка, а наземната химична борба се предвижда върху 750 декара.

Насекомен вредител Болест Повреда	Всичко слабо- и силно-засегнати площи <i>дка</i>	ПРЕДВИДЕНИ МЕРОПРИЯТИЯ в силно нападнатите площи през 2012 г.						Всичко предвидени площи за борба <i>дка</i>
		Авиохимична борба	Авиобиологична борба	Наземна химична и биологична борба	Механична борба	Интегрирана борба	Санитарни сечи	
		<i>дка</i>	<i>дка</i>	<i>дка</i>	<i>дка</i>	<i>дка</i>	<i>дка</i>	
Гъботворка	382 411	165 917	92 471	0	0	0	0	258 388
Педомерки и листовъртки	215 633	0	0	0	0	0	0	0
Златозадка	1323	0	0	0	0	0	0	0
Дъбова процесионка	1165	0	0	0	0	0	0	0
Тополов листояд	3000	0	0	2027	0	0	0	2027
Тополов цигарджия	1569							
Малка тополова стъкланка	973	0	0	595	100	0	0	695
Тополов сечко	574	0	0	570	0	0	0	570
Други вредители по горите	576	0	0	215	0	30	0	245
Борова процесионка	152 396	13 000	6380	0	6363	0	0	25 743
Бороволистни оси	56 921	0	5110	0	104	0	0	5214
Корояди	2250.7	0	0	0	0	0	441.4	441.4
Болести по широколистните гори	896	0	0	0	0	0	142	142
Болести по иглолистните гори	1032	0	0	0	0	0	9	9
Съхнене на дъб	13 427	0	0	0	0	0	7154	7154
Съхнене на цер	10 247	0	0	0	0	0	2431	2431
Съхнене на бук	1449	0	0	0	0	0	81	81
Съхнене на орех	1550	0	0	0	0	0	550	550
Съхнене на тополя	842	0	0	0	0	0	693	693
Съхнене на други дървесни видове	439.8	0	0	0	0	0	309.8	309.8
Съхнене на бор	8988	0	0	0	0	0	4276	4276
Съхнене на дугласка ела	1	0	0	0	0	0	1	1
Съхнене на смърча	182	0	0	0	0	0	178	178
Коренова гъба	0	0	0	0	0	0	0	0
Паразитни растения	1112	0	0	0	0	0	0	0
Повреди от дивеч и гризачи	273.2	0	0	216	36	20	0	272
Повреди в горските разсадници	3172.5	0	0	2742.6	252.5	0	0	2995.1
Плевели	850	0	0	750	0	0	0	750
Абиотични повреди	93 836.3	0	0	0	0	0	22 517.3	22 517.3
Горски пожари	14 150.2	0	0	0	0	0	13 663.5	136 63.5
Всичко:	971 240	178 917	103 961	7115.6	6855.5	50	52 447	349 346

ГОРЕЩИТЕ ЗИМНИ МЕСЕЦИ

Продажбите на дървесина

На **5 март** министърът на земеделието и храните д-р Мирослав Найденов се срещна с представители на фирми от горския сектор в Раковото.

Оттам дойде новината, че министърът ще предложи да отпадне задължителната продажба на дървесина чрез борсите. Решението до момента бе половината от дървесината да се реализира на стоковата борса. Сега 1/3 от дървесината ще отиде под управлението на държавните горски предприятия, като директорите ще преценяват как да реализират този дървесен материал - дали чрез пряка продажба на склад, чрез търгове или през стоковата борса, допълни министър Найденов. Ако съответното предприятие не може да осигури приоритетно количество за местното население, няма да предлага на борсата. Останалите 2/3 от дървесината задължително ще се реализират на търгове до 4 сесии, като условията ще бъдат изработени и изпратени до директорите на шестте предприятия и ще бъдат еднакви за всички. В рамките на няколко дена ще бъде сформирана работна група с представители на бранша, която да обсъди и внесе промените в Закона за горите и наредбата, касаеща дърводобива. Намерението е да бъдат оформени малки, средни и големи пакети за продажба на дървесина на търговете. 33 % ще бъдат разпределени в пакет от 100 до 1000 м³, който е предназначен за малките фирми; пакет от 1000 до 50 000 м³ - за средните фирми, и над 50 000 м³ - за големите. Това означава, че гарантираните 33 % за малките фирми ще бъдат запазени, като ще бъде разписано под „местна фирма“ да се разбира тази, която е регистрирана и изпълнява своята дейност на територията на съответното горско предприятие.

До това предложение се стигна след преговори и протестни митинги от страна на дърводобивни и дървопреработващи фирми.

В началото бе Законът

Подготвяните промени в Закона за горите очаквано предизвикаха много дебати. Още в началото на годината дърводобивните и дървопреработващите фирми изказаха опасения, че ще бъдат изместени от държавните. Те се опасяваха от увеличените правомощия на държавните предприятия за сметка на частните фирми. Някои от фирмите протестираха срещу определянето на ниски първоначални цени за услугата „дърводобив“, което, според тях, ги обрича на закриване на бизнеса или нарушаване на закона. Частният бизнес се обяви и срещу оправомощаването на горските стопанства да извършват самостоятелно дейности в горите. Бяха изказани опасения по отношение на предлагането на дървесина на стоковата борса, което според бизнеса ще облагодетелства само определени фирми и ще поражда корупционни схеми. Напрежението се засили и от тежките метеорологични условия - обилните снеговалежи, дебелият снежна покривка и ниските температури, които силно затрудниха, а на места направиха достъпа до обектите за дърводобив невъзможен.

Становището

На **17 януари** министърът на земеделието и храните излезе със становище относно възраженията на Браншовото сдружение на практикуващите лесовъди и горски предприемачи „Булпрофор“, Браншовата камара на дървообработващата и мебелна промишленост и Асоциацията на горските фирми в България, които се обединиха в коалицията на браншовите организации от горския сектор „Да спасим горското предприемачество в България“, срещу промените в Закона за горите и Наредбата за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти от тях.

В становището се казва, че държавните горски стопанства ще извършват дърводобив в гори с увредена дървесина или където липсват кандидати за тези дейности.

Беше мотивирано присъствието на въведения показател „стратегически партньор“ като критерий за оценка, а не условие за участие в конкурс. Съгласно допълнителните разпоредби на наредбата „стратегическият партньор“ е лице с „доказана и декларирана възможност за дългосрочна реализация на обявеното в конкурса количество дървесина“. Гарантираната реализация на дървесината е един от факторите, осигуряващ формирането и наличието на устойчив финансов ресурс, с който спечелилият кандидат може да оперира, да закупува нови машини и да прилага нови технологии. По този начин ще подпомогне и постигането на една от основните цели в реформата на горското стопанство - неговата модернизация. Количеството дървесина, което ще бъде предложено на борсата, е съобразено с предвидените в закона дялове на дългосрочните договори и договори с местни ползватели, така че да не се допусне несъответствие по отделно предвидените от Закона за горите случаи.

Основанието да отпадне разпоредбата, или т.нар. рамково споразумение, съгласно която министърът на земеделието и храните заедно с представители на браншовите организации в горския сектор ежегодно подписват споразумение за политиката в областта на възлагане на ползването и продажбата на дървесина от горските територии - държавна собственост, е липсата на подобни правомощия в Закона за горите.

В отговор на искането за въвеждането на регламент процедурите за възлагане на дейностите и продажбата на дървесина да се извършва на две сесии - есенна и пролетна, в точно определен срок и обем, в становището се казва, че определянето на един и същи период от време за провеждане на процедури в цялата страна ще ограничи участието на по-голям брой потенциални изпълнители или ползватели в различните предприятия и териториални поделения. Подобно ограничение във времето за провеждане на процедурите може да създаде сериозни технически и финансови затруднения за участниците в тях - човешки ресурс за подготовка на документация и участие в процедурите, гаранции за участие и изпълнение и други.

Предложените изменения и допълнения в Закона за горите, с които се дава възможност на държавните горски стопанства да извършват самостоятелно дейностите в горските територии няма да оштетят частните предприемачи и те не се изтласкват от горите. Действащата разпоредба на чл.165, ал.4 на Закона за горите създава неравнопоставеност между държавните ловни стопанства и държавните горски стопанства, които извършват еднакви дейности в горските територии - държавна собственост. Допълнението в чл.165, ал. 4 от Закона за горите няма да доведе до ограничаване на обема на работа за предприемачите, нито ще бъде нарушена конкуренцията. То ще създаде сигурност за горските стопанства за извършване на дейностите в случай на липса на кандидати.

Предложените изменения и допълнения в Закона за горите, с които се дава възможност на държавните горски стопанства да извършват самостоятелно дейностите в горските територии няма да оштетят частните предприемачи и те не се изтласкват от горите. Действащата разпоредба на чл.165, ал.4 на Закона за горите създава неравнопоставеност между държавните ловни стопанства и държавните горски стопанства, които извършват еднакви дейности в горските територии - държавна собственост. Допълнението в чл.165, ал. 4 от Закона за горите няма да доведе до ограничаване на обема на работа за предприемачите, нито ще бъде нарушена конкуренцията. То ще създаде сигурност за горските стопанства за извършване на дейностите в случай на липса на кандидати.

Срещи с бранша

На **31 януари** д-р Мирослав Найденов се срещна с представители на дървообработващи фирми, осъществяващи дейност на територията на области Пазарджик, Смолян и Благоевград и прие искането за отмяна на въведената преференция от 25 % тежест-бонификация за стратегическите партньори, които добиват над 50 000 м³ дървесина. Остана преференцията за местните фирми в размер на 33 %. Критерият за преработка на дървесина остава, а който не може да покрие необходимото количество, може да се обедини с други малки фирми и по този начин да се сдобие с него.

Министърът прие също и предложението да бъде регламентирано въвеждането на поне две тръжни сесии, на които да се предлага дървесина на прогнозни количества от едно или няколко териториални поделения, с цел средносрочно планиране на дървообработването и намаляване на разходите по съответните процедури.

Директорите на горските предприятия ще решават точния брой на въведените процедури. Министър Найденов взе компромисно решение за валидността на превозните билети за транспортиране на дървесина. Въведените в Наредбата, отнасяща се до опазването и контрола на горските територии, 12 часа ще бъдат променени на „до 24 часа“, като издаваният превозния билет ще определя колко точно да бъде в зависимост от разстоянието на превоза.

Единственото искане, което министър Найденов не удовлетвори, бе, че продажбата на дървесина през стоковите борси ще се осъществи. Това се прави с цел пълна прозрачност и ограничаване на корупционните практики в бранша. Той уточни, че комисионната на борсовите посредници от 0.2 % е най-ниската комисионна на брокер на стоковата борса в страната.

На **13 февруари** министър Найденов се среща с представители на коалицията на браншовите организации от горския сектор, на която горските предприемачи представиха данни и изложиха опасенията си, че тръжната сесия на Софийската стокова борса, насрочена за 15 февруари, се подготвя непрозрачно и на много фирми е отказан достъп до участие. В резултат на срещата министър Найденов отложи сесията за момент, в който борсата осигури прозрачни и ясни условия и достъп на всички желаещи.

На **15 февруари** по покана на министър Найденов във връзка с исканията на коалицията „Да спасим горското предприемачество в България“ се състоя втора среща с представители на частния бизнес, на която присъстваха и директорите на държавните горски предприятия, представители на трите стокови борси и техният надзорен орган. По реда на внесените от коалицията искания, съгласно декларацията им от 8 февруари, министър Найденов оповестява своите решения.

Държавните горски и ловни стопанства ще могат да добиват самостоятелно само по изрична заповед на министъра, в рамките на 30 % от предвидения дърводобив, в случаите, когато това е наложително. Целта на тази промяна е да се създаде инструментариум, чрез който при извънредни, бедствени обстоятелства да има възможност за адекватна реакция при набавянето на необходимия ресурс за предотвратяване на дефицит.

Приети бяха предложенията на бранша да отпаднат обсъжданите преференции при добива и търговията с дървесина за местните фирми (33 % преференции) и стратегическите партньори (25 %).

По исканията да отпадне от Наредбата текстът, регламентиращ продажбата на дървесина на стоковата борса (42 % от обема на едрата и технологичната дървесина), с мотив, че чрез стоковата борса се създава монопол в търговията с дървесина, условия за поява на прекупвачи и посредници и изкуствено завишаване на цената, конфликт на интереси за шепа борсови агенти, министърът заяви, че засега няма да се откаже от предложението за продажбата на дървесина през стоковите борси, като продажбата на дървесина ще става 50 % на сесии, търгове и конкурси и 50 % на борсата (Софийската, Пловдивската и Русенската).

На искането да се възстанови в Наредбата инструментариумът на министъра и на националните браншови организации да подписват годишни браншови споразумения, засягащи дейностите и продажбата на дървесина (общи условия по договорите, сесии и т.н.) министърът отговори, че ще се работи върху съответните текстове от Наредбата и ще бъдат съгласувани със заинтересованите страни. Членовете на коалицията не бяха удовлетворени напълно от решенията от срещата, като на първо място подчертаха продажбата на 50 % от дървесината на стоковата борса. Това според коалицията е предпоставка за увеличаване на дефицита на дървесина, защото ДГС/ДПС нямат готовност да продават. Те могат да предложат единствено прогнозни количества, за което ще вземат авансово по 50 % от цената от купувача. Бяха изказани и съмнения в прозрачността на сделките, както и в конфликт на интереси по отношение на малкото на брой брокери, определени да продават дървесината на стоковата борса.

Борсата стартира

На **16 февруари** министър Найденов даде извънредна пресконференция, на която обяви, че продажбата на дървесина на стоковата борса стартира на следващия ден. Целта на решението за про-

дажба на дървесина на борсата е пълна прозрачност и ограничаване на досегашните корупционни практики в бранша.

Държавните предприятия сключват договор за борсово посредничество с фирма, член на борсата, и посредством нейния акредитиран брокер предлагат за продажба съответните количества дървесина. През борсата се търгуват едра строителна и технологична дървесина, която ще бъде добита и доставена пред следващите няколко месеца.

Д-р Мирослав Найденов обяви, че е постигнато споразумение с браншовите организации дървесината да се търгува и на трите стокови борси в страната. На Софийската стокова борса ще се продават 84 % от дървесината, 12.5 % - на Пловдивската, и 3.5 % - на Русенската стокова борса. Главният изпълнителен директор на Софийската стокова борса Васил Симов заяви, че всички суми, получени като борсови такси, ще бъдат дарени на бедстващите от наводненията райони.

На **17 февруари** министърът на земеделието и храните д-р Мирослав Найденов и главният изпълнителен директор на Софийската стокова борса Васил Симов откриха първата сесия на ССБ за продажба на дървесина. Присъства и председателят на Държавната комисия по стоковите борси и тържищата Едуард Стойчев.

По данни на Министерството на земеделието и храните по време на първата сесия на Софийската стокова борса са реализирани 158 000 м³ дървесина, а приходът за държавните горски предприятия е над 10 млн. лева. Достигната е цена от 70 лв. за технологична дървесина, която при предишните търгове е била 55-60 лева. Едрата иглолистна дървесина е изтъргувана за 130 лв., докато при предишни търгове тя е била 100-110 лева.

Браншовите протестираха

На **22 февруари** коалицията „Да спасим горското предприемачество в България“ проведе протестен митинг пред Министерския съвет срещу продажбата на дървен материал на стоковата борса. Фирмите се оплакват от тежко финансово състояние - дърводобивните поради ниските цени на услугата „дърводобив“, а дървопреработвателите - поради дефицита на дървесина.

Протестиращите бяха убедени, че продажбата на дървесина на стоковата борса е предпоставка за корупционна схема, чрез която ще се ошети държавата и ще се натоварят фирмите с излишни такси и комисионни. Много от фирмите, които доскоро са купували дървен материал директно от горските стопанства, не са имали възможност да участват в борсовата търговия и ще са принудени да купят нужната им дървесина от онези фирми, които все пак са успели да играят на борсата, твърдят протестиращите. Те бяха убедени, че от новите правила на търговия губи и държавата, защото крайната цена, която е достигнала дървесината на борсата, е била по-ниска от цената, на която продават горските стопанства.

По време на открита среща с представители на дървопреработвателни предприятия, които не подкрепят протеста на колегите си, стана ясно, че няма да отпадне преференцията от 33 % за добива на дървесина за местните фирми. На срещата бяха поканени и протестиращите от бранша, но те отказаха да участват в нея. Представителите на някои от фирмите заявиха, че не са съгласни с предложението на колегите си за отпадане на този гарантиран процент от добива на дървесина, тъй като те трябва да подсиgurят бизнеса си и да разчитат на суровина.

На **29 февруари** Коалицията на браншовите организации от горския сектор проведе втори протестен митинг пред Министерството на земеделието и храните, на който обобщи и потвърди исканията си.

Работещи в дърводобивните и дървопреработващите фирми от частния сектор искаха спиране на продажбата на дървесина чрез стоковата борса, връщане на консенсусните за бранша текстове в новата Наредба за възлагане на дейности в горите и за продажба на дървесината, като възлагане на сечта и отделно продажбата на дървесина да стават на пролетна и есенна сесия на специализираната борса за дървесина, утвърждаване на еднакви и задължителни за всички участници общи условия на договорите за дейности и продажби, недопускане на преференции и „стратегически партньори“, възстановяване на инструментариума на годишни

браншови споразумения с МЗХ.

Протестиращите не бяха съгласни с новите промени в Закона за горите, третиращи възможности за провеждане на дърводобив от горските стопанства, с мотива, че това ще убие малкия и средния бизнес в бранша. Те отново подкрепиха идеята за учредяване на тристранен съвет за развитие на горския сектор, в който да участват министърът на земеделието и храните, представители на държавните горски предприятия и браншовите организации от секторите дърводобив и дървопреработка, като постоянно действащ консултативен и арбитражен орган.

Пресконференция на директорите на държавните горски предприятия

На **29 февруари** директорите на шестте държавни горски предприятия - инж. Пейчо Върбанов - Югоизточно държавно предприятие, инж. Ботьо Арабаджиев - Южноцентрално държавно предприятие, инж. Иван Недков - Северноцентрално държавно предприятие, инж. Йордан Радославов - Североизточно държавно предприятие, инж. Александър Йолев - Югозападно държавно предприятие, инж. Юрий Миков - Северозападно държавно предприятие, дадоха пресконференция в „София прес“, на която отговори на обвиненията, отправени от частния бизнес.

Шестимата директори подчертаха, че подкрепят продажбата на дървесина на стоковата борса. Инж. Юрий Миков отбеляза, че през 2008 г. при продажба на дървесина на борсата комисионната на единствената фирма брокер е била 1 %. Сега брокерите са 6, а комисионната - 0.2 %. „Доволен съм от първата тържна сесия, продадохме 17 000 м³ дървесина, сделката е фючърсна, дървесината ще бъде добита до края на април, вече получихме първите авансови плащания“ - отбеляза инж. Миков.

Инж. Арабаджиев разясни въпроса за борсовите цени на дървесината, за които се твърдеше, че са по-ниски от тези на тържните процедури. Той обясни, че сравнението в ръководеното от него предприятие се прави между 28 тържни процедури и 1 борсова. Освен това цената на тържните процедури се вдига за малки количества, които не са показателни. Южноцентралното държавно предприятие е предложило на борсата първоначално 42 000 м³, които са продадени на първоначални цени, но това са едва 3.2 % от лесосечния фонд. На предложените 200 000 м³ на 28 тържни процедури завишаване на цените има само на 7, и то между 8 и 12 %. Единствено в Доспат завишаването е с 26 %, но за едва 2000 куб. метра. Именно този случай обаче се цитира за сравнение на резултатите от борсовите продажби, каза инж. Арабаджиев. Той обясни схемата за договаряне между фирмите - две от тях вдигат първоначалната цена, но не сключват договора, а на втора тържна сесия едната фирма печели на първоначална цена. Фирмите играят с подставени лица и после си разпределят дървесината и именно те ревностно защитават тържните процедури. В други случаи преди да влязат за тържната процедура, фирмите си разпределят дървесината, като се уговарят да не се вдига цената, и тези, които спечелят, я продават на останалите на същата цена.

В подкрепа на продажбата на дървесина на борсата инж. Радославов допълни, че в ръководеното от него предприятие за миналата година са похарчени в пъти повече пари за обяви за тържни процедури, отколкото ще се платят като комисионна на брокер.

Инж. Миков потвърди, че договарянето е традиция при търговете: „В Северозападното държавно предприятие има няколко фирми, които изнудват участниците в търга, но това е трудно да се докаже, а и самите участници не смеят да подадат оплакване“. Друг момент е, че този, който сече, иска да купи дървесината, но той в повече-

то случаи не е дървопреработвател, а прекупвач. При продажба фирмите завишават неоправдано цените.

Директорите на предприятията се обединиха около мнението, че и държавните горски стопанства трябва да имат право на дърводобив със собствени работници. Според тях това не може да попречи на работата на частните фирми, тъй като става дума за минимален дял в дърводобива. Инж. Върбанов прибави аргумента, че в кризисни моменти горското стопанство трябва да може да осигури дърва, като например при наводненията в Хасковско, когато спешно се е наложило да се доставят дърва за населението, но горските стопанства не разполагали с наличност, както и с работници, които веднага да добият. Собствени работници са необходими и когато се налага събиране на каламитетната маса, на труднодостъпни места, където фирмите нямат интерес да работят.

Инж. Миков допълни, че назначаването на собствени работници ще дисциплинира пазара на труда и ще извади от сивата икономика голяма част от работниците. Като пример той посочи 4 държавни горски стопанства от СЗДП, където фирмите са бойкотирали търговете за добив на над 10 000 м³ дървесина в момент на криза на пазара и подходящи условия за работа. В същото време в двете ловни стопанства всички процедури са минали, защото имат по една собствена бригада и ако не се яви частната фирма, работи държавната.

Според инж. Радославов не става дума само за собствени работници в дърводобива, но и при почвоподготовката, при отглеждането на култури: „Разполагаме с трактори, с които можем да обработваме културите, но те стоят, а ние трябва да правим процедура някой друг да извърши тази дейност“.

Инж. Арабаджиев даде пример с дървообработващите цехове, собственост на горски стопанства. В началото на 2011 г. заради промените в закона около 18 души са освободени за определен период от време, докато бъдат проведени тържни процедури за добива на дървесина, която цеховете да преработват. Това води до големи загуби. Производството става зависимо от външен фактор, а фирмите искат да добиват дървесина, която не могат да изкупят, и настояват поне 50 % от добива да бъде за тях. Затова е направена диференциация - отделно да се добива и да се продава дървесината.

Аргументите на инж. Недков горските стопанства да имат собствени работници и производствени мощности в дърводобива и лесокултурната дейност са, че едва 3 % от обема на работа в горите се извършва от стопанствата със собствени работници. Особено в планинските райони на страната, където местните хора нямат друга възможност за работа освен в гората, възможността за собствени работници е алтернатива за тези хора да работят с трудови договори, да бъдат осигурявани и извадени от сивия сектор, както и да работят в родното си място.

Причината да се усвоява по-малко дървесина от възможностите спрямо годишния прираст инж. Върбанов вижда в липсата на капитални вложения в горски пътища и подобряване на инфраструктурата в горите през последните години. Част от продажната цена на дървесината трябва да се отделя именно за това. Шестте държавни горски предприятия за 6 месеца са заделили в специализирания фонд 12 млн. лв., които ще се усвояват през 2012 г. за нова горска пътна мрежа, за да се достигне до затворените басейни. Така ще има повече дървесина, повече работа за всички и повече приходи.

Хронологията проследиха
Юлия СЪБЧЕВА
Светлана БЪНЗАРОВА

Промени: КАДРИ, НАИМЕНОВАНИЯ, АДРЕСИ, ТЕЛЕФОНИ

до 8.03.2012 г.

Директор на РДГ - София, е инж. Росен ПОПСАВОВ,
на РДГ - Пазарджик - инж. Владимир ВЛАХОВ.
Директор на ДПП „Рилски манастир“ - гр. Рила, е

инж. Димитър ХРИСТОВ, на ДПП „Витоша“ - София, е инж. Снежана ПЕТРОВА.

Директор на ДГС - Гогеч (СЗДП - Враца) е инж. Антон ПОПОВ, директор на ДГС - Селище (ЮЦДП - Смолян) е инж. Стоян ПОПТОМОВ.

Режими за устойчиво управление на горите в Странджа по „Натура 2000“

Ръководството на Изпълнителната агенция по горите заслужава адмирации за приемането и публикуването на „Режими за устойчиво управление на горите в „Натура 2000“, документ, който утвърждава значимостта на българските гори за Европа. Той идва навреме, за да отбележи най-стойностното от нашите естествени гори, което беше съхранено с усилията на много лесовъди. Но много важен е и въпросът какво следва оттук нататък.

Бих искал да споделя няколко неща относно хабитатите с европейско значение от списъка на Директива 92/43/ЕИО за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна, включени в екологичната мрежа на „Натура 2000“, които дават облика на естествените гори на Странджа. Това са приоритетно значимите Западнопонтийски букови гори (с подтипове „източен бук със странджанска зеленика“ и „източен бук с кавказка боровинка“) и Панонско-балкански церово-горунови гори (с подтипове „гори на източен горунов“ и „тракийски смесени термофилни гъбови гори“).

Реликтните източнобукови гори на Странджа са най-западно представени от понтийско-евксинската флора и растящи при граничните стойности на екологичните изисквания и на съпътстващите ги лаврови и листопадни храсти. При тези условия те формират разкъсани и фрагментирани съобщества, затихващи в посока от морето към високата част на планината, в рамките на един растителен пояс.

В Кавказките гори, където е съсредоточено на източния бук и съпътстващите го вечнозелени храсти, изследователите са описали два основни типа гори: букова гора с подглед от рододендрон (зеленика) и кавказка боровинка и букова гора с подглед от лавровишния, джел и кавказка боровинка. Диференциацията в разпространението на подгледните видове се свързва с промените в климатичните елементи - повишаване на надморската височина, понижаване на зимните температури и повишаване на летните, каквито зелениката не може да издържи. Зелениката не понася и почви с варовита основа и почвените условия в горните части на склоновете с промяната на надморската височина. Следвайки тези закономерности, под склона и в буковите гори на Странджа, извън зоната на зелениката, продължава присъствието на кавказката боровинка заедно с лавровишния, джел и калуна, компактно или разпръснато по деретата и склоновете до високата част на планината.

Съобразявайки се вероятно с това, авторите на „Режими за устойчиво управление на горите в „Натура 2000“ са отделили два подтипа източнобукови гори в Странджа - „източнобукова гора със зеленика“ и „източнобукова гора с кавказка боровинка“. Първият подтип е сравнително компактно разположен в закътаните долове в долното течение на Велека и Резвая, като сред зелениката са пръснати лавровишния, джел и боровинка. Площта на тези гори е около 11 000 ха, от които 1900 ха са включени в резерватите „Узунбурак“, „Силкосия“ и „Тисовица“.

По-комплицирано е разпространението на буковата гора с боровинка, чийто местообитания са разпръснати и недостатъчно известни и инвентаризирани. Това е гало отражение и на оценката на авторите за природозащитното състояние на типа гора и за предложените шаблонни режими за управление на този уникален за нашите гори и приоритетен за Европа хабитат. Парадоксалното е, че през последните 20 години бяха открити и описани около 100 ха такива гори в горските стопанства в Малко Търново, Граматиково и Кости, с усилията на служителите по горите и при изготвянето на плана за управление на Природен парк

„Странджа“. За съжаление това благородно дело не намери подкрепа и не беше разширено при последните лесоустройства (2006-2008 г.) на горските стопанства от региона. Дори обратното, известни на много лесовъди местообитания на буковата гора с боровинка не са включени като такива в ЛУП на ДГС - Малко Търново, и ДЛС „Граматиково“. А в някои от тях, които са с висока пълнота и възраст над 120 години, дори са предвидени възобновителни сечи.

Не бяха установени и проучени и иглолистните култури, които са били създадени през 60-те и 70-те години след реконструкцията на типа „горуново-букова гора с мъхове и лишеи“, в която са били включени местообитанията на боровинката и калуна и като нискобонитетни са били предвидени за залесяване с бял и черен бор. След разстройване на културите в част от тях вече се възстановява естествената растителност (източен бук, боровинка, калуна, и др.) и се нуждаят от природозащитни мерки за достигане на естественото състояние. Такива култури наблюдаваме в районите на Сърнеково и Върлия дол за ДГС - Малко Търново, и Дяволски дол за ДЛС „Граматиково“.

Лесоустроителите са длъжници на странджанската гора, защото не са извършили по-задълбочени типологични проучвания на буковата гора с боровинка в парковата територия, за да се установят естествено съхранените и потенциалните площи на този уникален тип местообитание. Колко сериозен е този пропуск, като се има предвид, че първият и най-важен критерий за природозащитното състояние на даден тип природно местообитание е площите, които то покрива, да са достатъчни или да се разширяват!

Авторите на „Режими за устойчиво управление на горите в „Натура 2000“ препоръчват в раздела за лесовъдските мероприятия за хабитата Букова гора с кавказка боровинка строителство, механизирани гърводобив и възобновителни мероприятия, като че ли става въпрос за огромни площи, а не за стотина хектара, пръснати в три горски стопанства из Природния парк „Странджа“. Не може и да се очаква друго, след като за източник на информацията трябва да се приемат лесоустроителните проекти на горските стопанства! Важен, представителен, реликтен гървесен вид за Странджанските гори е и странджанският гъб - мъгъцо гърво с диаметри на стъблата до 2 м и височина над 30 метра. Той е посочен за местообитанията на Балкано-панонските церово-горунови гори, в подтипа „гори от източен горунов“.

Извършените проучвания през последните 30 години сочат разпространението на странджанския гъб в край-

речните тераси на реките и доловете, където участва в лонгозните гори - лонгозна форма, и в благуново-церовите гори в карста - т.нар. карстова форма, без участието на източния горун. В горите върху странджанския карст, които са с разнообразна структура - от редини до високопродуктивни гори, най-често като подлес участват и келявият габър, и бясното гърво (гафне).

Събраната от редица автори информация ни дава основание да смятаме, че правилно би било да приобщим местообитанията на благуново-церовите гори от карста в Странджа към хабитата Тракийски смесени термични гърбови гори. В тях да бъде посочено участието и на странджанския гърб, като бъдат предвидени и специални природозащитни мерки за този важен реликтен гървесен вид.

Колко важно е да бъдат предвидени тези мерки можем да съдим, като съпоставим данните за участието на гървесните видове в състава на странджанските гори: източен горун - 31.3 %, благун - 29.4 %, източен бук - 18.5 %, цер - 7.5 %, обикновен габър - 1.8 %, източен габър - 2.2 %, и други широколистни, в които близо и странджанският гърб - само 1.4 %! Колко малко и фрагментирано е участието на странджанския гърб по данни от ЛУП на горските стопанства!

Въпреки наличната достатъчна информация за местообитанията на странджанския гърб и неговото доказано стопанско значение, той има същата незавидна съдба като странджанската боровинка и не е прецизно описван (вероятно поради непознаване) при лесоустройствата на ДГС - Малко Търново, Кости и Звездец, и ДАС „Граматиково“ в Странджа. Това застрашава неговото природозащитно състояние и площите, които той покрива в границите на неговото разпространение, в резултат на стопанската дейност и антропогенната близост до селищата в крайречните долини и паша и гърводобив в карстовите райони.

Приемането на „Режими за устойчиво управление на горите в „Натура 2000“ е необходимото условие за постигане на съгласие по природозащитното състояние на горите в Странджа. Те трябва да намерят място в преценка на ЛУП в горските стопанства на Странджа, комплексно за планината, както беше направено с Плана за управление за една обща структура - Природния парк. Това не означава, че ще бъде отнета самостоятелността на отделната горскостопанска единица. С всяко забавяне обаче отново губим от това, че трябва

да се изпълняват за години напред предвиждания на ЛУП, противоречащи на приети общеевропейски практики.

Публикуването на документи с европейско значение е благоприятна възможност за реформираното горско стопанство да докаже подкрепата си към приложението на европейски норми за управление на горите и особено на тези от защитените зони и хабитати. В Странджанските гори това би могло да се изрази в:

- актуализиране на ЛУП на горските стопанства, като се инвентаризират и локализируют хабитатите на странджанската боровинка с източен бук и на странджанския гърб и се предвидят реални мерки за тяхното управление;

- ограничаване на ползването в тези гори и реализиране на мерки за стабилизиране и разширяване на участието им в подходящите местообитания или тяхното възстановяване;

- да не се предвиждат стопански мероприятия в естествените стари гори с възраст над 100 г. и с пълнота над 06 от всички хабитати с европейско значение в планината и чиято площ е по-малко от 10 % от общата площ на горите в ПП „Странджа“.

- да се реализира „щадящо“ ползване, като се насочи в горите с издънков произход, горите от неместни видове, в задействаните и невъзобновени гори и гори за възстановяване на естествения характер, в млади насаждения и групи.

С това ще се направи реална крачка за приложение на европейски норми и режими за управление на уникалните за Европа странджански горски хабитати. Същото се отнася и за редица други райони на страната. Лош късмет извадиха странджанските гори - корпоративни интереси проточиха приемането на Плана за управление на Природен парк „Странджа“ (изготвен през 2005 г.), с което в новите ЛУП (2006-2008 г.) на горските стопанства не бяха включени някои сериозни природозащитни мерки, които са предвидени в Плана за управление. Тези мерки гарантираха, че при стопанисването на западнопонтийски букови и гърбови хабитати с европейска значимост ще бъдат съхранени компактни масиви с висока консервационна стойност, извън горските резервати, и възстановени нарушените полудестествени гори чрез отстраняване на заплахите за увреждане или унищожаване.

Д-р инж. Дико ПАТРОНОВ

Продавам ремарке „Фарма“

цена 10 000 лв без ДДС

Справки и запитвания

на тел. 0888 437 279

или на les_grup@abv.bg

Проф. Орлин ЗАГОРОВ

Орлин Загоров е роден на 17 юли 1936 г. в с. Дюлица, Кърджалийска област, в многолюдно бедно семейство. Средно образование завършва в Момчилград, а висше - в Софийския университет „Св. Климент Охридски“ - философия, български език и литература. Работи последователно като журналист, преподавател по философия, зам.-председател на Окръжния народен съвет - Кърджали. От 1990 г. се отдава на редовна преподавателска дейност. През 1974 и 1985 г. защитава дисертации за доктор по философия и за доктор на философските науки. През 1989 г. е избран за професор по философия в Техническия университет.

Основните му научни интереси и изследвания са в областта на социалната философия, философската антропология, политологията и философията на екологията и устойчивото развитие. Проф. Загоров разглежда явленията от тази сфера през призмата на тяхната светогледна, аксиологична, антропологична, т.е. философска същност. На тази основа постепенно се формира самобитна национална философия за екологията и устойчивото развитие.

В продължение на много години той е един от най-близките приятели и сътрудници на акад. Николай Хайтов, като за двамата словото е едно от най-добрите лекарства, а общуването с живия човек - въпрос на съществуване и творческа нагласа.

Народ, лишен от своето отношение към гората, е обречен

- Проф. Загоров, каква „философия“ съдържа Вашата 75-годишнина?

- Загърба си имам дълъг преподавателски стаж. През цялото време не съм изневерил на философията, която ми е базова специалност. Преподавал съм обща философия, философска антропология, социална екология, културология и политология. Издал съм много книги и имам стотици публикувани материали. Напоследък ме привличат теми, свързани с устойчивото развитие, европейската интеграция и славянската духовност. Радвам се на вниманието на любознателната аудитория. Женен съм и имам две деца, а вече и двама внуци, чрез които осмислям старините си. Творческа енергия не ми липсва. Това е цялата „философия“.

- Как възприемате горите в личен и обществен план?

- Човек, роден и проходил сред гора, опознал света чрез песните на птиците, изстрадал болките на гървета, наранени от нечия брадва, вградил в душата си магията на разноцветните багри на полските цветя, до

края на живота си усеща тяхното благоухание, където и да попадне по жизнения си път. Аз просто не мога да си представя свят без гървета, тревите, цветята и без чувството за хармония с тях. За миг да си представим как би изглеждал такъв свят - без гората най-висшите форми на живот биха изчезнали безследно само за няколко седмици, защото гората представлява белите гробове на Планетата. Затова моето философско обобщение е: изчезнат ли горите, изчезва и животът. Свят, който е лишен от зеленото покривало, прилича на изоставен замък, обитаван от мъртвци.

- А от философска гледна точка какво е гората и отношението между нея и обществото?

- Гората е най-голямата привилегия, с която еволюцията дарява живите същества. Гората е място за свещенодействие пред величието на природата, в гората човек се докосва до тайнството на живота, тя е източник на първите митове, първите песни, първите легенди, приказки за злите и добрите духове и самодивите, в които гората се превръща в царство на причудливи

видения, с които растем от най-ранна възраст и после ги предаваме на следващите поколения. Така постоянно се обогатява и извисява духовната съкровищница на човешката художествена фантазия. В много култури по света обаче е опасно да се влиза в гората, защото нейните обитатели наказват всеки, който си позволява да нарушава нощното им свещенодействие. И не на последно място - отношението към гората е отношение към битието като неизменен елемент на нашия светоглед, чрез който всеки от нас определя своето място в света и смисъла на съществуването си. Според законите на човечността опустошаването на горите е акт на мерзост, а грижовното отношение е проява на висше благородство на човешкия дух.

- Как се вписва горската тематика във Вашето творчество?

- Усещането за гора в моя живот има значение на сигурност, опора, упование, нежност и вечна жажда за светли възгледения. Първият ми разказ „Сълзите на гората“, публикуван, когато още бях ученик в седми клас, се роди в резултат на срещата ми със сълзите на едно младо гърбово гървче в м. Тополите. Провирайки се между гърветата, забелязах, че по едно от тях тече бистра като съла течност. Стана ми болно и мислено си представих онази бездушна ръка, която с брагвата си нанася дълбоката рана на младото гървче. Връщайки се вечерта от къра с добитъка, разказах на мама видяното и преживяното през деня. Думите ѝ и сега звучат в душата ми: „Чего, запомни, че гърветата, цветята и всичко живо носят душа, както хората. Никога не забравяй, че когато нараняваш или унищожаваш растение, нараняваш и унищожаваш един живот. Ти не би ли плакал, ако някоя зла ръка ти причини болка, нанасяйки ти кървава рана!“ Тя ми каза и още нещо, което по-късно намери място в моите философски занимания и в голяма степен предопредели моите изкушения, които намериха отражение в многобройните ми публикации, посветени на екологията и устойчивото развитие. И досега в мен дълбоко е вгnezдено убеждението, че да унищожаваш гората, е равносилно на унищожаване на условията за живот. Много цивилизации са изчезнали безследно в резултат на тоталното обезлесяване. В условията на съвременната поварена цивилизация нищо не застрашава живота на човечеството повече, отколкото опустошаването на зеления фон на планетата. Ако има апокалипсис, то непременно ще бъде резултат от тоталното обезлесяване на планетата. Това е убеждението, което отстоявам неотстъпно в цялото си творчество.

- Зная, че обичате да садите цветя и гървета и да се грижите за тях. Това душевна потребност и емоционален заряд с дълбок философски смисъл ли е за Вас?

- Трябва да призная, че липсата на гървета в моето непосредствено обкръжение ми причинява дълбока душевна болка и празнота. Този начин на възприемане на зелената вселена, настанала се върху нашата планета, нося в себе си още от люлката и майчиното място. Това е причината, когато се преместя да живея за по-продължително време, да започвам със залесяване на околоблоковото пространство. Вече 35 години живея в София. Когато се настанях в новото жилище от новопостроен блок в ж.к. „Мусагеница“, първата ми грижа беше да помоля приятелите ми от Кърджали и Ардино

да ми изпратят гървчета, характерни за нашия край. По начало имам слабост към брезата, липата, ореха, гъба и разноцветните градински храсти. Сега вече от всички страни на жилището сме обградени с високи гървета и разкошни цветни алеи, на които се радват внуците ми и ми помагат за тяхното поддържане.

- Вашият творчески път многократно се е преплитал с академик Николай Хайтов. Какво научихте и възприехте от него за горите и лесовъдската колегия?

- С Николай Хайтов бяхме близки приятели. Обръщахме се един към друг със „земляк“. Това ни сближаваше още повече. Хайтов по неповторим начин преживяваше и излъчваше тънката чувствителност на българската душа. Той възприемаше гората като велик дар на природата и смяташе, че посегателството върху нея е непроситим грях и тежко престъпление срещу корените на живота. Той живееше с мисълта, че е неразделна част от зеленото величие на вечния извор на живота за всички същества, и презираше хората, лишени от свято чувство към природата. За него гората беше неизчерпаем извор на вдъхновение за творчество. Беше убеден, че в него се оглежда тайната на Космоса, че чрез него живите същества се сродяват с Вселената. Ако лесовъдството за него беше професионалният смисъл на живота му, то любовта към гората е най-висшето доказателство за изтънчеността на неговия дух, което придаваше особен смисъл на писанията му.

- Бяхте в тесни приятелски отношения и с акад. Георги Близнаков? Бихте ли споделили впечатления си от неговите възгледи за природата и състоянието на горите в съвременния свят?

- Николай Хайтов и Георги Близнаков бяха едновременно чувствителни към живата природа. Докато Хайтов възприемаше посланията на зеленото царство на вечността чрез езика на художествената словесност и пак чрез нея пресъздаваше неговия образ по неповторимо талантлив начин, акад. Близнаков чрез строгите закони на науката търсеше обяснението на магията на човешкото общуване с природата. Като учен той силно бе впечатлен от идеята за връзката между външната и вътрешната екология и смяташе, че външната екология е огледалото на вътрешната екология, т.е. екологията на духа. В своите писания наблягаше на необходимостта от възпитание на адекватна вътрешна нагласа у човека за хармонично взаимодействие с природната среда. Георги Близнаков е първият сред българските учени, който обърна внимание на необходимостта от разглеждане на екологичното възпитание в тясна връзка с устойчивото развитие. В това той виждаше повелята на живота - всяко поколение да живее с мисълта да остави след себе си на идните поколения един свят по-добър, по-чист, по-толерантен, по-красив и по-богат. Той обичаше общуването с гората и виждаше в нейната девственост и прелести вечния извор на здраве, продуктивност на духа и изтънченост на душата.

- Безпокоят ли Ви посегателствата върху горите и нихилистичното отношение на част от обществото към това общочовешко богатство?

- Според мен гората трябва да се възприема като свещен храм на благородството на човешкия дух. В нея не трябва да се влиза с поварени намерения. Тези, които

виждат в гората обект на комерчески изкушения, трябва да бъдат подложени на обществено разобличаване и строго правосъдие. Пример за това представлява един закон, приет в края на XIX век в Смолянско, в който се предвижда посегателството върху гората да бъде обявено за углавно престъпление. Убеден съм, че народ, лишен от свято отношение към гората, е обречен.

-Как възприемате и оценявате растителната защита и в частност лесозащитата от гледна точка на здравния статус на населението и екосистемите и социалната екология?

- В моите представи хората, посветили своята професионална и гражданска реализация на грижите за гората и борбата с нейните вредители, са охранители, спасители, лечители и приятели на гората. Това са хора с особена душевна нагласа, с каквато са надарени лекарите, учителите и родителите. Поради това в професията лесничей трябва да бъдат привлечани хора с дълбоко благородство на духа, хора, чувствителни към болката и страданията на всяко живо същество, хора с вродена нетърпимост към посегателството върху зеленото богатство на обществото. Посветилите се на тази професия трябва да имат специален граждански и правен статут, който им дава морална и законна легитимност в безкомпромисната борба с вредителите и нарушителите на целостта на горската екосистема. Гората

е природният гигант, който подхранва корените на живота върху нашата планета. Правата на този гигант трябва да стоят над всички останали привилегии, които корумпираното общество може да предостави на хора, които поставят личните си интереси и покварени удоволствия над интересите на живота.

- Какво бихте пожелали на българските лесовъди и всички работещи в горите?

- Тази професия е романтична, но и рискова. Това предполага да имате изтънчена чувствителност към прелестите на гората, но подкрепена с готовност за подвиг и саможертва, морална, професионална и гражданска смелост при защитата ѝ от нарушители на нейното вдъхновяващо величие. Искрено се гордея, че имам много приятели, които достойно въплъщават романтичното начало на професията.

За мене бе чест да гостувам на страниците на авторитетния печатен орган на вашата професия - сп. „Гора“. И понеже разговаряме на 16 януари, празник на работещите в областта на растителната защита, възползвам се от случая да изразя моите дълбоки почитания към всички, които са се отдали на тази високоблагородна професия. Когато вие сте на поста си, гората се радва на по-голяма сигурност за своето бъдеще.

Разговора води доц. д-р Янчо НАЙДЕНОВ

Културно и природно наследство на България Казанлъшката гробница

В Долината на розите са открити забележителни следи на тракийска култура. При археологически проучвания тук е намерена столицата на тракийския цар Севт III - Севтополис, могилите Сашова, Малка и Голяма Косматка, Светицата и други. През април на военната 1944 година е открит входът на Тракийската гробница, който се намира на хълма Тюлбето в Казанлък. Гробницата, станала известна с името Казанлъшка, е построена за нуждите на тракийски вождове в края на IV и началото на III век преди Христа. Тя е била ог-

рабвана още в древността. В погребалната камера на гробницата, малка по размери, са запазени непокътнати стенописите, които представляват уникален паметник на тракийското изобразително изкуство. Пространството на гробницата с ръката на неизвестен майстор е превърнато в цял свят, изпълен със символи на религията на траките. Тук господстват картини на батални сцени, на подземния живот и земната слава. На една от картините е изобразена срещата с неприятелската войска, където вождовете се приветстват преди започването на боя. Друга сцена изобразява самата битка, на следващата е отразена надеждата за безсмъртие.

Фреските на купола предават движението на колесница, конете и фигури, уловени в скорост на преследване.

Предадени са така майсторски, че у зрителя остава впечатлението, че фигурите летят над тържествена сцена, отразявайки бързотечността на живота. Макар че фреските от Казанлъшката гробница са пълни със символика и са много изящни, съдържанието им се определя като символ на битоописателното изобразително изкуство.

Обектът е в Списъка за Световното културно и природно наследство от 1979 година.

Инж. Георги ПЕТРУШЕВ

Снимай! Не убивай!

На 1 февруари в Арт центъра на Фо-тоСинтезис в София (бул. „В. Левски“ 57) бе открита изложба на фотоси от конкурса „Снимай! Не убивай!“ и бяха връчени наградите на победителите. Конкурсът „Снимай! Не убивай!“ стартира през юни 2011 г. като част от ед-ноименен проект. Организаторите

от Фо-тоСинтезис определят веригата си от магазини, предлагащи предимно фото-графска техника, като „място за фотография, хора и идеи“. Споделят, че идеята на фото-конкурса „Снимай! Не убивай!“ е да напомни, че живеем в един свят заедно с други същества и е необходимо да опазим при-родата и по този начин да опа-зим себе си. Да снимаш, вмес-то да убиваш, означава да съх-раняваш и споделяш, вместо да разрушаваш. Силата на фо-тографията е в това да пока-же красотата и уязвимостта на дивата природа и ней-ните обитатели и да привле-че вниманието на все повече хора върху необходимостта от нейното опазване.

В изложбата бяха показани 40 фотографски проекта от 23-ма автори. Те са подбрани от жури-то на конкурса с предсе-дател Ивайло Зафиров (еколог и един от най-изявените бъл-гарски анималисти) измежду повече от 300 изпратени проекта с общо над 1000 кадъра, разкрили красотата и уязвимостта на ди-вата природа. Всеки проект, офор-мен впоследствие в табло, съдър-жа един основен кадър и до три съ-пътстващи.

Трима от победителите са опре-делени от „публиката“, след гла-суване по интернет. В първия етап от гласуването най-много актив събира Светослав Цвета-нов с проекта си „Снежни схват-ки“ (сн. 1). Във втория етап - Ев-гени Стефанов с „Рансодия в си-ньо“ (сн. 2). В третия етап на гла-суване публиката определя за най-добър Добромир Терзиев и проек-та „Белият балет“ (сн. 3). Жури-то определи другите трима отличени, които са Младен Васу-лев с проект „Чакалът“ (сн. 4), Ва-лентин Почекански, лесовъд и съз-дател на сп. „ФотоЛов“ с проект „Горски трубадури“ (сн. 5) и Теодора Койнова с „Малкият ястреб и градът“ (сн. 6). Фондация „Биоразнообразие“, партньор в Проекта „Снимай! Не убивай!“, отличи Борис Бел-чев за „Среща преди изгрев“ (сн. 7).

Партньори в Проекта са и Българското дружество за за-щита на птиците, сдружение „За да остане природа“, сп. „Осем“. Фотоконкурсът се осъ-ществява с подкрепата на Canon, Nikon, OLYMPUS, PEN-TAX, GoPro. **Т**

Специализираното изложение за горско стопанство, машини и технологии „БУЛФОРЕСТ ШОУ“ 2012 г. ще се проведе от 7 до 9 юни 2012 г. Там ще имате възможността да станете част от „най-високото“ (1873 м н.в.) горско шоу на връх Мечи чал в сърцето на Родопите.

Върху предварително подготвения и разнообразен терен от гори и поляни професионалисти ще демонстрират последните възможности на горската техника, което винаги се превръща в невероятно шоу. Демонстрациите на техническите и технологичните новости в дърводобива и горската логистика ще бъдат в непосредствена близост до изложбените площи, разположени по целия път на посетителите, така че те да не пропуснат нищо от този горски спектакъл. За атмосферата ще допринесат борсата с явни търгове на дървен материал и разнообрази

разните състезания за най-добър секач, симпозиумът по скулптура и карикатури от дърво, деликатесите от дивечово месо и горски плодове, музиката и танцовите изпълнения, множеството награди за участници и посетители.

Егидата на Министерството на земеделието и храните, експертите от Изпълнителната агенция по горите, които ще имат активно участие в проявата, дават уникалната възможност за представяне на програми за усвояване на еврофондове, обмен на информация, дискусии, обсъждане и предлагане на решения за реалните проблеми в бранша.

Основните браншове, застъпени в изложението, ще бъдат разпределени в следните зони:
А) Горско стопанство и дърводобив - машини, технологии, инструменти.
Б) Възпроизводство, поддържане и опазва-

не на горите.

В) Биоенергия, усвояване на биомаса, производство и използване на възобновяеми източници.

Г) Търговия с дървен материал, финансиране, застраховане, наука.

Д) Лични предпазни средства, оборудване, геодезия и картография, GPS системи, мидии.

Организатор на изложението е „ФЕРНЕТ България“ ООД

Телефон: 032 680 063, 032 681 115

Факс: 032 607 613

e-mail: office@fairnetbg.com

www.bulforest-show.com

Wood-Mizer
from forest to final form

Великата китайска стена
Едно от чудесата на света

Екотехпродукт ООД
София 1186
ул. Стар Лозенски път 38
тел/факс: 02/979 17 10
тел.: 02/462 70 35, 02/963 25 59, 089 913 3110
office@ecotechproduct.com
www.wood-mizer.bg

За производителите
на дървени фасонирани материали
ИСТИНСКОТО ЧУДО Е
Wood-Mizer!

IN MEMORIAM

На 21 януари почина инж. Цветан Иванов Търнев.

Роден е през 1934 г. в София. Завършва Строителния техникум в София през 1952 г., а ВЛТИ - през 1959 година. Работи в ГС - Буйновци, като началник на ГТУ. От 1960 до 1963 г. е старши агролесомелиоратор към Окръжен народен съвет - Велико Търново. През 1963 г. е назначен за главен инженер на ГС - гр. Елена.

През 1969 г. постъпва като лесничей в

ГС - Велико Търново. След три години започва работа в ГСК - Велико Търново, а след това последователно е началник на отдел „Стопанисване“, главен специалист по залесяването и борба с ерозията в Горскостопанския комбинат.

През 1991 г. е назначен за главен директор на РДГ - Велико Търново, където работи до пенсионирането си през 1994 година. През периода, в който инж. Търнев ръководи дирекцията, се подобрява охраната на горите, развива се международният ловен туризъм, стабилизира се финансовото състояние на горските стопанства.

Поклон пред светлата му памет!

IN MEMORIAM

На 25 януари почина инж. Никола Георгиев Ценов.

Роден е на 19.12.1932 г. в Оряхово, Врачанска област. След завършване на ВЛТИ през 1955 г. започва работа в ГС - гр. Мичурин (сега Царево), а след това за две години е референт-ръководител в ГС - Граматиково. През 1957 г. отново е на работа в ГС - гр. Мичурин, на което става директор през 1958 година. От 1961 до 1965 г. преподава в Професионалното горско училище в Беркови-

ца, след което се завръща в Мичуринското горско стопанство като главен инженер. През 1977 г. ръководството на Горското стопанство отново се възлага на инж. Ценов и на тази длъжност той служи до пенсионирането си през 1993 година.

В дългогодишната си практика инж. Никола Ценов се отличава с професионализъм и организаторски способности в залесяването, дърводобива и стопанисването на издънковите гори в района, които сега представляват обширно зелено море. Незабравим остава приносът му за озеленяване на Южното Черноморие и създаване на лесопаркови зони.

Поклон пред светлата му памет!

IN MEMORIAM

На 1 февруари почина инж. Дочо Недялков Цоневски.

Роден е на 18.05.1925 г. в Троян. През 1949 г. завършва Лесотехническия факултет на Селскостопанската академия - София. През 1950 г. работи в „Горстрой“ - Троян. Същата година започва трудовата дейност на инж. Цоневски в централното горско ведомство, където той постъпва като референт-докладчик, и се пенсионира като началник на Дирекция „Дърводобив“ през 1988 година.

Името му е свързано с механизацията на производствените процеси в горите, която започва с доставката на няколко моторни триона, въжени линии и верижни трактори в началото на 50-те години. Под ръководството на инж. Цоневски се създават първите горски машинно-тракторни станции с оборудвани ремонтни работилници, базирани в няколко горски стопанства. В следващи-

те години машинно-тракторният парк се създава във всяко горско стопанство. Научно-техническият прогрес в дърводобива навлиза в нов етап с откриването през 1963 г. на заводи за ремонт и нестандартно оборудване (ЗРНО) в Казанлък, Троян, гр. Станке Димитров (днес Дупница) и Чепеларе. Безспорни са приносите на Дочо Цоневски във внедряването на хидравличните товарни кранове в нашето горско стопанство, както и в създаването на българския хидравличен кран „Шипка 5900“.

Инж. Дочо Цоневски участва в работата на СИБ и ФАО, както и в дейността на НТС по лесотехника. Проучва опита на различни страни и го прилага в условията на нашите гори. На Дочо Цоневски дължим идеята за организиране на състезанията за секачи като форма за повишаване на квалификацията на дърводобивниците. Той е автор и съавтор на над 30 специализирани публикации, дълги години е член на редколегиите на списанията „Горско стопанство“ и „Горска промишленост“.

Носител е на званието „Заслужил лесовъд“.

Поклон пред светлата му памет!

IN MEMORIAM

На 25 февруари почина инж. Митко Илиев Райков.

Роден е на 21.02.1940 г. в с. Градница, Габровска област. Завършва ВЛТИ, специалност „Горско стопанство“, през 1966 година.

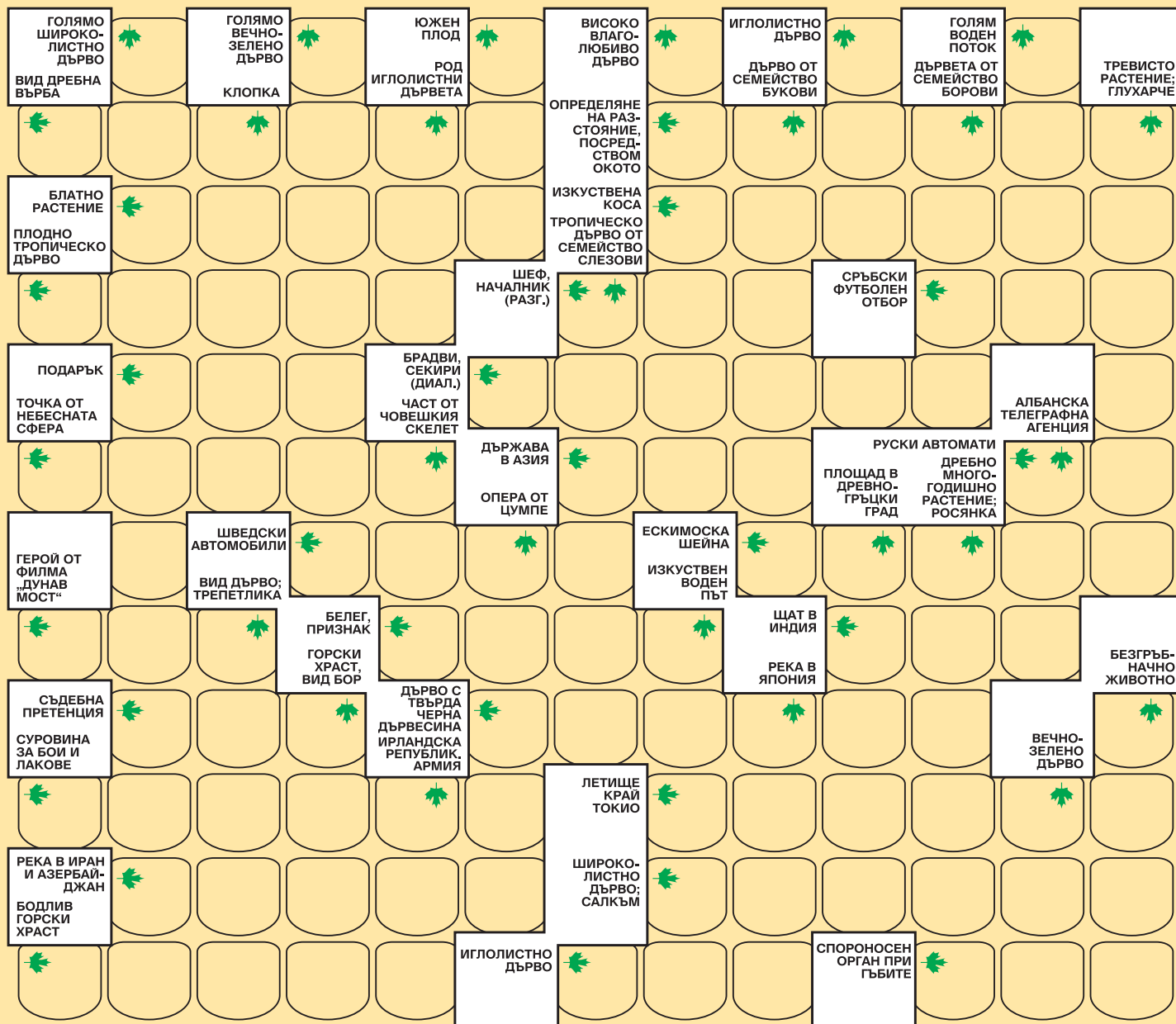
Започва работа още като студент през 1963 г. в ГС - Черни Осъм, където последователно е ръководител на сечище, нормировчик, инженер по стопанисване, главен инженер. През 1969-1973 г. е зам.-директор на ГС - с. Стоките. Три

години работи като главен инженер в ГС - Габрово.

През 1976 г. е назначен за зам.-директор на ГС - Севлиево, а от 1980 до пенсионирането си през 2001 г. е директор на стопанството. През този период в ГС - Севлиево, е изпълнен Техническият проект за борба с ерозията, залесени са над 3000 ха нови гори, в разсадниците на стопанството се произвеждат по 1-2 млн. горски фиданки годишно, подобрява се общата производителност на гората.

Под ръководството на инж. Райков се разширява и се изгражда нова материално-техническа база на стопанството.

Поклон пред светлата му памет!

РЕЧНИК: АГОРА, АКЕРА, АНАНА, НАКА

СТЕФАН КРЪСТЕВ

ОТГОВОРИ НА КРЪСТОСЛОВИЦАТА ОТ БРОЙ 02/2012:

ВОДОРАВНО: Атанасова/Софка/. Алигатор. Врана. Ака. Ана. Авар. Апи. Клада. Раб. Каротин. Ном. Нона. Ким. Косат. Нанос. Не. Канон. Пан.

ОТВЕСНО: Стара планина. Алани. Роман. Анина. Ром. Но. Ага. КАТ. Кон. Аса. Албинос. Отава. Нос. Авокадо. „Нана“. Арара. „Матен“.

Саморасияци

Старият горски бай Нено Балканджията се прибира много по-черпен.

Жена му не иска да отваря вратата.

- Нося букет за най-красивата жена! - вика бай Нено.

Неновица отваря:

- А къде е букетът?

- А къде е най-красивата жена?

- Пак си пиян, Нено - сърди се жената на стария горски, - вчера бях толкова доволен да те видя трезвен!

- А, днес мой ред е да съм доволен.

Нено се обажда на жена си:

- Булка, довечера имаме банкет от работата, така че може да ме донесат малко по-късно.

ТЕХНОМебел

23-27.04.2012

www.technomebel.bg

**МАТЕРИАЛИ, МАШИНИ И ОБОРУДВАНЕ ЗА
ДЪРВООБРАБОТВАЩАТА
И МЕБЕЛНАТА ПРОМИШЛЕНОСТ**

ИНТЕР ЕКСПО ЦЕНТЪР • IEC

ХУСКВАРНА БЪЛГАРИЯ ЕООД

София 1797, ж.к. „Младост“ - 2
бул. „Андрей Ляпчев“ 72
тел: 02 /8099411,
факс: 02 /8099413,
www.husqvarna.bg
e-mail: info@husqvarna.bg